

Misijní poslání církve v dnešním světě

(Promluva Jana Pavla II. při generální audienci 21. června 1995)

1. Evangelizační poslání církve přináší problém jejího vztahu ke světu. Problém, o němž hovořil 2. vatikánský koncil, zvláště v konstituci *Gaudium et spes*. Také v předchozích katechezích jsme již nastínili některé prvky těchto vztahů, pojednávající o poslání laiků životě církve. Nyní na závěr katechezí zaměřených na misijní povolání církve chceme pojednat o některých důležitých prvcích, které lépe ilustrují všeobecný obraz jejího poslání, právě ve vztazích ke světu, v němž žije a kterému sděluje milost a božskou spásu. Je třeba především připomenout, že církev “má spásonosný a eschatologický cíl, který je plně dosažitelný v budoucím věku” (GS, 40). Proto se nemůže žádat, aby její síly byly výlučně a podstatně vyčerpány potřebami a problémy tohoto světa. Není možné přesně zhodnotit její činnost v minulých stoletích, máje před očima pouze časné cíle a materiální dobra společnosti. Orientace na budoucí svět je základní. Ona ví, co to je být obklopen tím, co je viditelné, ale má na zřeteli, že je třeba se zabývat i řádem neviditelného věčného království, které už tajemně uskutečňuje (srv. LG, 3) a po jehož plném uskutečnění vroucně touží. Tato základní pravda je dobře vystižena v tradičním výroku: “Per visibilia ad invisibilia”: skrze viditelnou skutečnost k neviditelným skutečnostem.

2. Na zemi je církev přítomná jako rodina dětí božích, “ustanovená a uspořádaná jako společnost na tomto světě” (LG,8). Z tohoto důvodu cítí povinnost spolupodílet se na vzájemné solidaritě mezi všemi lidmi. Jak připomíná koncil, “kráčí spolu se všemi lidmi, sdílí s ním týž pozemský osud” (GS, 40). Což znamená, že církev prožívá ve svých členech zkoušky a těžkosti národů, rodin, jednotlivců, podílejíc se tak na usilovné snaze celého lidstva na pouti dějinami. V pojednání o vztazích církve se světem, 2. vatikánský koncil přebírá podněty z tohoto podnětu církve na “radostech, nadějích, smutku a úzkostech lidí” (GS,1). Zvláště dnes, z hlediska nového všeobecného poznání skutečných podmínek světa, tento podíl je zvláště intenzivní a hluboký.

3. Koncil také hovoří o tom, že církev se neomezuje na toto sdílení osudu, který v naší době, jako v každé historické epoše, charakterizuje zkušenost lidí. Ve skutečnosti umí být “kvasem a duší lidské společnosti, kterou má v Kristu obnovit a přetvořit v Boží rodinu” (GS, 440). Vedená inspirací Ducha svatého, církev chce vzbudit ve společnosti nové zaměření k vytvoření společnosti duchovně - a nakolik to bude možné - také materiálně uspořádané a šťastné. Jak říkával sv. Tomáš Akvinský, jedná se o to, přivést lidi k “dobrému životu”, k životu “podle ctností”. To je tedy podstata společného časného dobra, k němuž musejí směřovat občané prostřednictvím vedení státu, ale jednajíc ve světle posledního cíle, k němuž pastýři a celá církev orientují jednotlivce i národy (srv. *De regimine principum*, kap. 1,14,15).

Právě ve světle “nejvyššího dobra”, usměřující celou lidskou existenci také ve směru “bezprostředních cílů” (srv. *ibid*, kap. 15), církev “velmi přispívá k tomu, aby se lidská rodina a její historie stala lidštější” (GS, 40). Nabízí svůj příspěvek hlásající důstojnost lidské osoby a společných vztahů mezi jednotlivci a národy, jako v podtržení duchovního významu každodenní práce ve velkém plánu stvoření a správného rozvoje.

4. Koncil upřesňuje, že církev je velkou pomocí pro lidi. Především ukazuje každému pravdu o jeho existenci a jeho zaměření. Ukazuje každému, že Bůh je jedinou pravdivou odpovědí na nejhlubší touhy lidského srdce, “které nikdy nemůže být nasyceno pozemskými dobry” (GS, 41). Avšak brání každou osobu, v síle evangelia, v prohlášení “základních lidských práv a práv rodiny” (GS, 42) a dobrem, které působí na společnost, protože respektování těchto práv je třeba neustále prohlubovat, zvláště v těch oblastech, kde jsou porušována.

V neposlední řadě církev chrání také práva rodiny, nepochybně spojená s těmi, které se týkají jednotlivců. Před obranou hodnoty jednotlivců v každé fázi jejich existence církev nepřestává zdůrazňovat hodnotu rodiny, kterou přirozeně tvoří muž a žena. Existuje tedy hluboký vztah mezi právem jednotlivce a právem rodiny: nemohou se účinně chránit jednotlivci bez jasného vztahu k jejich rodinnému kontextu.

Církev, která má poslání, jež není “řádu politického, ekonomického a sociálního”, ale “řádu náboženského” (GS, 42), rozvíjí činnost dobrodini také ve prospěch společnosti. Tato činnost je vyjadřována různými formami. Církev se zastává všech, nejvíce však potřebných, zastává se “zdravé socializace a občanského hospodářského sdružování” (GS, 42), vybízí lidi k překonávání napětí mezi rasami a národy.

Jako je v zájmu světa uznat církev jako společenskou skutečnost dějin a jejich kvas, tak i církev si je vědoma, že přijala mnoho z dějin vývoje lidstva. A je to právě církev, která zjevuje a zároveň uskutečňuje tajemství Boží lásky vůči lidem.

Radio vaticana

P. Josef Koláček SJ

Vše, co hodláš podniknout, začínej naléhavou modlitbou k Pánu, aby ráčil dokonat to, co děláš, z obavy, že by, když nás ráčil připočíst ke svým synům, musel se jednou rmoutit nad našimi špatnými činy. A opravdu je nám třeba zasvěcovat v každou dobu jeho službě vše, co do nás vložil, chceme-li se vyvarovat toho, že by nás musel jednoho dne jako rozhněvaný otec vydědit nebo dokonce vydat jako Pán rozhněvaný našimi špatnými činy věčným trestům, jako nehodné služebníky, kteří ho odmítají následovat do slávy. Vstaňme tedy jednou provždy na naléhání Písma, které nás povzbuzuje a říká: “Je čas, abychom ze spánku povstali” (Řím 13,11). S očima otevřenými ke světlu Božimu pochopme konečně význam Božského výroku, který každého dne tluče do našich uší: “Dnes uslyšíte-li jeho hlasu, nezatvrzujte svá srdce” (Ž 94,8). A na jiném místě: “Kdo má uši k slyšení, naslouchej, co Duch mluví církvím” (Mt 11,15; Zj 2,7). “Chodte, dokud máte světlo života, aby vás nezachvátily temnoty smrti” (Jan 12,35).

Svatý Benedikt, REGULA

Cit. ze čtení k jeho svátku

11. července ve franc. breviáři

Myšlenka na neděli

Slovo na neděli

(14. neděle během roku C)

Přiblížilo se Boží království

Úryvek Lukášova evangelia, který je vybrán pro tuto neděli, si zaslouží, abychom se k němu vraceli v klidu a usebranosti a stali se tak osobními svědky Ježíšovy apoštolské akce. Nezůstávej stranou. Pospěš si do školy Mistrovy. Potřebuje mnoho dělníků na svou žeň.

Ježíš tě dnes vyzývá, aby ses s ním spojila v modlitbě i v práci. Vyzývá nás: Proste Pána žně! a současně Jděte! Modlíš-li se za nové dělníky, modlíš se i za sebe. I tebe Pán potřebuje a počítá s tebou. Než vyjdeš do pole, dobře se seznam s tím, co máš dělat, a jak to máš dělat.

Kdyby tě posílal člověk, vybavil by tě mocí, aby sis mohla podrobovat druhé. Ty však máš odejít jako bezbranná ovce mezi dravé vlky. V čem bude tedy spočívat tvoje síla? Máš se vyzbrojit podmanivou silou Boží lásky a pokoje. Kdyby tě posílal člověk, vybavil by tě vším možným, aby ti po cestě nic nescházelo. Ty však máš odejít bez rance a bez mošny vyzbrojena pouze naprostou důvěrou k Tomu, který tě posílá.

Nemáš se opírat o nic, na co by zcela samozřejmě spoléhali lidé. Ten, který tě posílá, potřebuje dělníky zcela oddané svému poslání. Kdybys při tom myslela na sebe, vyhledávala své pohodlí, potěšení a uspokojení, stala by ses dělníkem neužitečným.

Máš šířit Boží království, které je královstvím pokoje. Nešíří se silou ani zbraní. Šířitelé Božího království musí být vybaveni i ozdobeni především darem pokoje, který podmanivě vyzáruje z jejich pohledu, z jejich chování i jejich slov. Je to pokoj, který je plodem Boží přítomnosti a patří k podstatným charakteristikám Božího království.

Všude tam, kde budeš rozsévat pokoj, budeš šířit Boží království. V tvém srdci, v tvém domově, v tvém okolí, mezi potřebnými, zarmoucenými a opuštěnými...

Pokoj je darem Boží lásky. Těm, kteří strádají a trpí, doneseš Boží pokoj tím, že jim budeš prokazovat služby lásky. Z tvé dobroty pocítí přesvědčivěji než z tvých slov, že se přiblížilo Boží království.

Potkáš se však i s těmi, kteří nepřijmou tvé poselství. Neztrácej však důvěru ve své poslání. Mistr tě předem upozornil, že se budeš setkávat s vlky. Všechno to pozlátko klamu, frázi a honosné modernosti setřes jako prach a zůstaň u prosté a nezkalené pravdy, kterou jsi přijala od Pána.

Budeš-li se řídit pokyny, které ti Mistr dal, budeš svědkem divů a zázraků, které způsobí Boží milost ve jménu Ježíše z Nazareta. Čím větší bude tvá věrnost, důvěra a pokora, čím méně bude překážet tvá samolibost, netrpělivost a sebejistá povýšenost, tím větší prostor vytváříš pro působení Ducha Božího.

Vyprav se tedy v duchu s Ježíšovými učedníky do okolních vesnic a přesvědč se o pravdivosti Ježíšových slov. Uvidíš bezpočet divů a uzdravení duše i těla. Budeš svědkem, jak i ďábel se před nimi dává na ústup. Radost z úspěchu dobra dává zapomenout na všechna strádání i příkoří. Podívej se, s jakou radostí vyprávějí Pánu o tom, co prožili.

Ježíšova odpověď tě potěší ještě více. Zlo bude skutečně přemoženo a těm, kteří jsou s Ježíšem, nemůže uškodit. A přece všechna tato radost je jen předtuchou té radosti, kterou svým dělníkům připravil nebeský Otec.

Znáš významnější a čestnější úkol než šířit Boží království?

Bratr Amadeus

Modlíme se se Sv. otcem

At' muži i ženy uznávají lidskou důstojnost a přispívají k pokroku spravedlnosti ve světě

Od 4.-15. září bude v Číně IV. Světová konference o ženách. Od podobně konference v Nairobi je to právě 10 let. Už dva roky připravují toto setkání různá oddělení Spojených národů, mezinárodní katolické organizace, nevládní organizace a odpovídající orgány Svaté Stolice. Obsah konference je vyjádřen heslem "Boj za rovnoprávnost, rozvoj za mír." Ústředním bodem je vzájemný vztah mezi mužem a ženou.

Poukazuje na to i papež Jan Pavel II. v apoštolském listě *Mulieris dignitatem* (O důstojnosti a povolání ženy). Jedná se totiž o vzájemné obdarování. Ze správy Geneze o stvoření vysvítá pravda, která je základem celé křesťanské antropologie: lidstvo je povoláno k existenci jako muž a žena. Oba jsou lidé a oba jsou stvořeni k Božímu obrazu. Člověk je osoba, a to muž a žena ve stejné míře. V popisu Geneze je žena stvořena od Boha ze žebra muže a je vedle něho postavena jako druhé "já", jako partnerka. Muž totiž nenalézá v žádném jiném tvorů "pomoc" sobě přiměřenou. A žena je okamžitě uznána jako "tělo z jeho těla, kost z jeho kostí". Biblický text poskytuje dostatečné předpoklady pro uznání zásadní rovnosti mezi mužem a ženou z hlediska lidství. Žena byla dána muži ve své ženské rozdílnosti a zároveň ve schopnosti být matkou. Stejně tak byl svěřen muž ženě.

V "jednotě dvou" jsou muž a žena od začátku povolání nejen aby žili "vedle sebe" nebo "spolu", nýbrž jsou povoláni také k tomu, aby žili navzájem "jeden pro druhého". Být člověkem znamená být povolán k meziosobnímu společenství. Manželství je první a do jisté míry základní rozměr tohoto povolání. Mariina slova při zvěstování "At' se mi stane podle tvého slova" znamenají ženinu ochotu darovat se a přijmout nový život.

V mateřství ženy, spojeném s otcovstvím muže, se zračí věčné tajemství plození, které je v Bohu samém, v Bohu Trojjediném (srv. Ef 3,14-15). Lidské plození je společné muži a ženě. A jestli žena, podnícena láskou k svému manželovi řekne: "Dala jsem ti dítě," znamenají její slova zároveň: "Toto je naše dítě." Nuže, i když jsou oba spolu rodiči svého dítěte, představuje ženino mateřství "část" tohoto společného rodičovství, a to část závažnější, náročnější. Rodičovství - i když náleží oběma - uskutečňuje se mnohem víc v ženě, zejména v období před porodem. Ona, žena, přímo "platí" za toto společné plození, které doslova pohlcuje její tělesné a duševní síly. Je proto zapotřebí, aby si muž plně uvědomoval, že má v tomto jejich společném rodičovství

zvláštní dluh vůči ženě. Žádný program "rovnoprávnosti" žen a mužů není platný, jestliže nebere zcela zásadně zřetel na tuto okolnost. (MD 18)

Ideálem tedy není, aby žena dokázala to, co muž a naopak. Oba společně mají velkou zodpovědnost za předávání života, za jeho ochranu a růst. Je to dar Stvořitele a patří Stvořiteli. Svým vzájemným vztahem se naučí muž a žena jeden od druhého přemáhat úzkost dnešního světa, kterou zapříčiňuje násilí, neúcta a sobectví.

Je to jen čirá náhoda, že poslední den konference o ženě připadá na 15. září, který je svátkem Sedmibolestné Panny Marie? Pohleďme na kříž, kde se Ježíš obětuje svému Otci. Když uviděl svou matku a učedníka, kterého miloval, řekl matce: "Ženo, to je tvůj syn." Potom řekl učedníkovi: "To je tvá matka." A od té chvíle si ji ten učedník vzal k sobě." (Jn 19,26).

Za pokrok nezczitelných práv ženy, hlavně v rozvojových zemích

Těžko bychom nacházeli lepší komentář k tomuto úmyslu než je to, co píše z Malajsie Dulcie Abrahamová.

Miliónům žen z 3. světa jsou v Asii, Africe, Americe atd. odpírána práva na důstojnost a uznání osobnosti, kterými je obdaroval Bůh. V domácnosti i v práci, a někdy i v náboženském prostředí jsou ženy odsunovány do podřadné role a často jsou i oběťmi pokořování a nespravedlnosti. Ačkoliv nesou odpovědnost za všechny domácí úkoly a často celé dny pracují v továrnách, na polích, na plantážích nebo v kanceláři, většina z nich nemá právo na své příjmy nebo na hospodaření s nimi. Ačkoliv ve většině zemí 3. světa přispívají ženy více než 50 % k národnímu důchodu, zůstávají nejchudší mezi chudými.

600 miliónů žen 3. světa nemá přístup ke vzdělání, které je nezadatelným právem člověka. Každým rokem umírá na jižní polokouli 500 tisíc žen během těhotenství anebo při porodu, a to následkem podvýživy anebo nedostatečné hygieny. Děti ženského pohlaví mají velmi malou cenu. V Indii a Číně jsou často ničeny. Malému děvčeti se odpírá právo na život. V určitých krajinách Asie se ženské tělo prodává a kupuje pro potěšení bohatých. V mnoha vývojových zemích jsou ženy udržovány v neznalosti lidských a zákonných práv a jsou tak bez odvolání oběťmi vykořisťování, násilí a zneužívání.

Celý Ježíšovým posláním se táhne jako červená nit snaha vrátit lidem jejich bezúhonnost a plnost osobnosti. Za Ježíšových časů patřily ženy k nejubožejším a nejutiskovanějším lidem. Byly obětí předsudků a hrubé nespravedlnosti. Ježíš se s odvahou za ně zasazoval. Napřímil nemocnou ženu a vrátil jí místo, jež jí patřilo mezi dítkami Božími, a to i přes protesty náboženských představitelů synagogy (Lk 13.10-17).

Zachránil ženu před krutostí, nespravedlností a násilím davu, který ji chtěl kamenovat. Odpustil jí a dal jí svobodu (Jn 8,2-11). Tímto jednáním bránil právo té ženy na spravedlnost a život. I život děvčete byl pro něho vzácný a vrátil jí jej (Lk 8,40-56). Slovem a příkladem ukázal, že silní a páni se mají zastávat slabých a bezmocných. Připomněl Martě, že má respektovat hloubky ducha (Lk 10,38-42) a zjevil jí pravdu o své božské přirozenosti (Jn 11,25). Ježíš osvobodil ženu, se kterou se potkal u studny, od jejího pomýleného života a dal jí nové pochopení duchovních věcí a misionářský úkol v království (Jn 4,7-42). Ježíš chválil pochopení a službu žen.

Ježíš vyzývá církve, aby přispěla k tomu, aby ženám 3. světa byla vrácena práva na důstojnost a plnost osobnosti, které jim Bůh dal. Necítí ženy potřebu, aby mohly plněji vyjádřit své dary a službu v církvi? Ježíš adresuje církvi výzvu, aby konala ve prospěch odstrčených, zbavených práv a utiskovaných. A protože ženy 3. světa jsou nejubožejšími mezi utiskovanými ubožáky, vyzývá Ježíš svou církev, aby se jich zastala a za ně se postavila, aby mohly patřit mezi ty, kterým byla vrácena důstojnost jejich osoby a obraz podoby Boží, ke které byly stvořeny (Gn 1,27).

Jaká neděle - takový život

Vyjádření našeho národního úmyslu modliteb je zároveň vyjádřením našeho stavu. Ztratili jsme smysl neděle, protože jsme ztratili smysl pro Boha. Jestli tedy budeme chtít nalézt smysl

neděle, budeme muset nejdřív nalézt smysl pro Boha.

Máme znovu objevit kulturu... Co je to kultura? Už kmen slova “kult” nám říká, že je svázáno se slavností a svátkem. Z toho logicky vyplývá, že kdo nemá kult, kdo ztratil smysl pro Boha a tajemství, ztrácí smysl i pro neděli, odpočinek a svátek.

Většina lidí se těší na neděli. Tak se to aspoň říká. Přesněji řečeno, těšíme se na víkend a ten začíná už v pátek odpoledne a končí se nedělním večerem. Již zde se zatemňuje smysl neděle a místo pro kult. To je nejnápadnější změna, která neděli potkala. Není tedy divu, že nedělní mše se tak může stát rušivým faktorem v totálně zesvětštělé víkendové kultuře, která nese pečeť rekreačního stresu, konzumace, masmédií, hluku, neklidu a úchylek všeho druhu. Sobota večer patří co možná nejplněji konzumaci nočních TV programů. Jak můžete po takovém člověku chtít, aby v neděli dopoledne vstal svěží a odpočinitý a zamyslel se nad Bohem, sebou a bližním?

Svátky, neděle, klid od práce s sebou nesou též zátěž všeho druhu. Pro rozvedené a opuštěné se v těchto dnech zvláště bolestně otevírají staré rány. Teprve po skončení všedního pracovního shonu padne na osamělé tíže jejich samoty. Staří a nemocní v neděli často marně čekají na silně zaneprázdněné děti a příbuzné.

Vzpomínám si, že v mé rodné vesnici je na konci postavená nová čtvrť rodinných domků. Lidé jí říkají “nedělní”, protože byla postavena o nedělích. Kolik mužů a žen dohání právě v neděli práci - melouch, praní, úklid - kterou nestačili udělat přes týden. Tito lidé, otroci práce, jsou pro kulturu odpočinku, svátku a slavení naprosto ztraceni.

Znovuobjevování kultury odpočinku, svátku a slavení musí začít tím, že si vezmeme “nedělní” oblečení, že bude sváteční stůl, že přijmeme hosty nebo půjdeme na návštěvu, nebo budeme společně něco podnikat. Pyžamo, tepláky nebo montérky jsou nepřítel slavnostní nedělní nálady. To platí i pro osamocené. Křesťané, kteří vědomě slaví neděli, stávají se novými nositeli kultury odpočinku, svátku a slavení. Ke kultuře křesťanského slavení neděle patří též prostor pro společenství s Bohem, lidmi a se sebou samým. V neděli je třeba odbourat mnohé, co se v týdnu nahromadilo stresem, hněvem a nedorozuměním.

Je tedy vskutku třeba znovu objevit kulturu volny s tím, že budeme myslet na to, že kultura je od slova “kult”.

Biskup Joachym Wanke napsal: “Jaká je neděle, takový je tvůj život.”

P. Antonín Holas S.J.

Mariánské oázy

Štípa

Toto mariánské poutní místo je pouhých 6 kilometrů od posledních domů města Zlína. Za Štípou jsou zalesněné kopce. Je zde moc krásně.

Ve druhé polovici 14. století rodina Šternberků, usazená na zlínském hradě Lukově, buduje na svém panství ve Štípě 26 metrů dlouhý gotický kostel a zřizuje při něm faru. Sem byla na boční oltář přenesena socha Panny Marie s Ježíškem z malé kaple v blízkém Kostelci u Zlína, kde byla ve veliké úctě. Zklady kostelecké kaple byly náhodně objeveny před několika desítkami let při orání v zahradě usedlosti č.p. 31.

Proč socha Panny Marie byla přenesena z Kostelce do Štípy, o tom dějiny mlčí. Pravděpodobně rodina Šternberků chtěla nový kostel více zpřitažlivit a kroky poutníků obrátit z Kostelce do nové svatyně.

Socha je asi metr vysoká, vytvořena zručným umělcem z lipového dřeva. Tvář je velmi sličná. Matička Boží drží na levé ruce Ježíška. Malý Ježíš pravicí žehná a v druhé ruce má zeměkouli. Panna Maria ve své pravé ruce třímá královské žezlo. Styl sochy odpovídá stylu soch ze začátku 14. století.

Kroky mariánských ctitelů se opravdu obrátily z Kostelce do Štípy. Nikdo neprotestoval, protože nová svatyně, 26 m dlouhá, byla opravdu důstojnějším sídlem Mariiny sochy.

Avšak po katolických majitelích lukovského panství ze Šternberka přichází na hrad Lukov nekatolická vrchnost pánů z Kunštátu a panství drží od r. 1516 až do roku 1547. Podle tehdejšího

hesla “čí panství, toho náboženství” páni z Kunštátu docílili, že většina obyvatel Štípy se stala nekatolickou. Pro malý počet katolíků byla štípská farnost zrušena a přifařena k Fryštáku. Stalo se tak asi před r. 1530.

Po pánech z Kunštátu stávají se majiteli hradu Lukova a tím i panství katoličtí Nekešové (1547 - 1610). Poslední členka tohoto rodu se provdala za známého vojevůdce ze třicetileté války Albrechta z Valdštejna. Paní před svou smrtí zavázala svého manžela, aby ve Štípě vybudoval velký kostel a nechal do něho přenést sochu Panny Marie Štípské, při novém kostele ať postaví klášter. To vše se mělo stát, aby se mariánský kult rozšířil a skrze něj aby lidé našli cestu zpět do katolické církve. Vše paní Nekešová vyjádřila ve své poslední vůli a stanovila, že na zaplacení vybudování nových objektů odkazuje Albrechtu z Valdštejna celé své rodinné panství lukovské.

Lukrecie umírá 23. 3. 1614. Valdštejn se ihned pouští do realizování poslední vůle své manželky. R. 1615 dává navážet potřebný stavební materiál, volá z Itálie stavitele, kameníky a umělce a už r. 1616 se koná posvěcení základního kamene nového štípského kostela; ten byl budován nedaleko kostela starého. Zároveň se začíná se stavbou kláštera po obou stranách nové svatyně. Klášter i kostel se uvolil převzít do své správy kartuziáni z Dolan u Olomouce.

Avšak práce byly přerušeny vypuknutím povstání proti králi Ferdinandovi II. na Moravě r. 1620. Morava se tak připojila k českému povstání, které začalo už r. 1618. Z těchto povstání se vyvinula třicetiletá válka.

Na Moravě nebylo bezpečno, lukovské panství bylo daleko od Valdštejnova sídla v českém Jičíně. Proto Valdštejn prodává panství a rozhoduje se, že místo ve Štípě vybuduje kartuziánský klášter a kostel v Čechách. Oboje vybuďoval, a to jsou ony známé Kartouzy u Jičina.

V ten čas štípský kostel byl vystavěn pouze po klenbu, zdivo kláštera mělo položeno trámy pro strop. Další budování ustalo a tak tyto nedostavěné objekty trčely k nebesům 124 let.

Teprve v roce 1744 hraběnka Antonie z Rotalů, spolu s ní fryštský farář Jan Šubrt a jiní dobrodinci pustili se do dobudování nedokončeného Valdštejnova kostela ve Štípě.

Kostel byl dobudován r. 1762 v krásném barokním slohu. Do tohoto nového kostela byla 30. září 1764 přenesena mariánská socha ze starého štípského chrámu a umístěna do barokní skleněné skříně nad svatostánek na hlavním oltáři.

Nový štípský kostel je 47 metrů dlouhý, široký 15 m a vysoký 17 metrů. Je opravdu důstojným sídlem pro Mariinu starobyrou sochu. Až do r. 1857 měl tento kostel věž s baňovitým barokním zakončením. V tom roce střecha věže i celého kostela shořela. Příčinou požáru byla neopatrnost klempířského mistra. Stopy požáru byly ihned zlikvidovány, ale střecha věže byla zbudována nižší a dáno jí jednoduché jehlancové zakončení.

Od jmenovaného roku 1764 zůstává socha Panny Marie štípské až do dnešních dnů v nynější svatyni. Je to tedy její třetí sídlo. Druhé její sídlo stojí ve Štípě dodnes, ale bylo přebudováno na hrobku rodiny Seilernů, kteří drželi lukovské panství od r. 1724 do r. 1945.

Pod správou fryštských farářů byla Štípa od třicátých let 16. století do r. 1784. V tomto roce zřízena opět ve Štípě samostatná farnost. Proto pramenem k poznání dějin Štípy je fryštská farní pamětní kniha. V ní jsou uváděny případy mimořádného vyslyšení proseb poutníků štípských. Do r. 1784 je tu uvedeno 38 takových případů. Než i další staletí nejsou bez vyslyšení proseb těch, kteří s velkou důvěrou se obrátili o pomoc k Panně Marii ve Štípě.

P. Oldřich

Nová encyklika - ut unum sint! At' jsou jedno! (3)

(Dokončení)

Třetí kapitola:

Jaká je naše cesta?

Pokračování a prohlubování dialogu

Ještě nás čeká daleká cesta, než v plné jednotě víry budeme společně slavit Eucharistii. Vše, co bylo dosud dosaženo, je jen úsek této cesty. Můžeme již stanovit určité oblasti, na které bude třeba se zaměřit:

1) Vztah mezi Písmem svatým jako nejvyšší autoritou ve věcech víry a posvátnou tradicí interpretující Slovo Boží.

2) Eucharistie, svátost Těla a Krve Páně jako oběť chvály Otci, svátostná památka a skutečná přítomnost Krista a posvěcující zdroj milostí Ducha svatého.

3) Svěcení jako svátost a trojí služba biskupská, kněžská a jáhenská.

4) Učitelství úřad církve svěřený papeži a biskupům ve společenství s ním, chápaný jako odpovědnost a autorita Kristovým jménem hlásat učení a střežit víru.

5) Panna Maria jako Boží matka a obraz církve, duchovní matka přimlouvající se za Kristovy učedníky a celé lidstvo.

Přijetí již dosažených výsledků

Dosažené výsledky nemají zůstat jen na půdě teologických komisí, ale mají proniknout do celého Božího lidu. Tento proces musí jít od biskupa k věřícím, má být veden moudře, v duchu víry, v Duchu svatém.

Pokračování duchovního ekumenismu a vydávání svědectví svatosti

je třeba, aby každé křesťanské společenství se tváří v tvář v Kristu zpytovalo, nakolik je věrné Božímu plánu pro dobro církve. Zde je velmi zdůrazněn pojem martyrologium - svědectví mučedníků, kteří jsou obzvláště četní v našem století. Ti, které spojila v různých církvích jednota nejvyšší oběti prolití krve za Krista, ukazují, že je možná i jednota v ostatních požadavcích.

Hovoříme-li o společném dědictví, pak nejde jen o instituce, rituály, tradice atd., ale především o realitu svatosti.

Přínos katolické církve v hledání křesťanské jednoty.

Konstituce *Lumen gentium* (čl. 8) jasně říká, že jediná církev Kristova je ve skutečnosti církev Kristova je ve skutečnosti církev katolická. Plné jednoty bude dosaženo, až všichni budou sdílet plnost prostředků spásy, které Kristus světil své církvi. Za vzájemné bratrské asistence, ve vzájemné výměně je však třeba, aby katolická církev vnímala svědectví a hodnoty jiných církví a vzala vážně proces vzájemného obohacování a sdílení. Máme vnímat touhy a očekávání našich křesťanských bratří, máme poznat způsoby jejich myšlení, i to, na co jsou citliví. Každá hřivna má být rozvinuta k užítku všech.

Římský biskup a jeho služba jednotě

Papež zde zdůrazňuje pojem "sluha sluhů Božích". (Sv. Řehoř Veliký.) Nelze oddělovat moc od služby, "Jsem jako ten, kdo slouží..." Lk 22,27. Otázka primátu římského biskupa se dnes stává aktuálním bodem v ekumenickém studiu, což Sv. otec považuje za významné a povzbuzující. Poslání Petra vyplývá z Ježíšových slov (Mt 16,17-19) "Ty jsi Petr, to je skála, a na té skále založím svou církev..." Lukáš zdůrazňuje, že Petr má "posilovat bratry" a zmiňuje se i o Petrově lidské slabosti a potřebě obrácení (22,31,32). Z Janova evangelia zdůrazňuje papež dialog Ježíše s Petrem (21,15-19): "Miluješ mne více než tito? - Pas mé ovce."

Následující pasáž encykliky zahrnuje hloubkové pohledy na řadu míst a souvislostí v Novém zákoně i v dějinách církve, kde vyniká Petrovo poslání ve službě církvi a její jednotě. Je zde zdůrazněno vědomí zvláštní nedisponovatelné odpovědnosti římského biskupa za jednotu Kristových učedníků, a také to, že celé první milénium jsme žili v jednotě víry a svátostného života.

Společenství všech jednotlivých církví s církví římskou: Nezbytná podmínka jednoty

Jde o opravdu plné společenství, kde eucharistie je nejvyšším svátostným pojítkem, kde je viditelný výraz služby a jednoty všech biskupů, kde všichni věřící nacházejí potvrzení společné víry, kde poslání Petrovo pokračuje v církvi. Aby loď - onen krásný symbol, který je emblémem Světové rady církví - nebyla zmitána bouřemi a dosáhla svého přístavu.

Plná jednota a evangelizace

Ekumenické hnutí tohoto století více než podobná hnutí v minulých stoletích je charakterizováno misijním rozměrem. "Ať jsou jedno... aby svět uvěřil, že ty jsi mě poslal" (Jn 17,21). Tak jako nejednota křesťanů působí těžké škody evangelizaci, tak Boží lid zralý ve víře a

lásce bude schopen pravé evangelizace. Dá se říci, že právě jednota křesťanů má být nástrojem šíření evangelia. Není divu, že nevěřící, poznávající rozpory mezi zvěstovateli evangelia, mohou odmítnout jejich zvěst a evangelium se jim může jevit jako zdroj nejednoty a ne jako základní zákon lásky.

“Pro mě jako římského biskupa,” říká Jan Pavel II., “je ekumenický úkol jednou z ‘pastorálních priorit’.” Ekumenismus není jen vnitřní záležitostí křesťanských církví. Je věcí lásky, kterou Bůh v Ježíši Kristu zjevil celému lidstvu. Zůstat stát na této cestě je Boží urážkou a je proti jeho záměru sjednotit všechny v Kristu.

Závěrečná exhortace

připomíná, co papež napsal biskupům, kléru a věřícím k velkému jubileu roku 2000. Nejlepší přípravou pro nové milénium by bylo obnovit úsilí k naplnění učení II. Vatikánského koncilu. Zde má nesmírný význam právě úkol obnovit jednotu křesťanů. Duch svatý zcela jistě je činný v tomto záměru a povede církev, aby mohla naplňovat tento plán. Biskupové jsou vyzýváni, aby podporovali aktivity, iniciativy a všechny svazky mezi křesťanskými společenstvími napomáhající jednotě.

Jak získat potřebnou milost k těmto úkolům? Na prvním místě cestou modlitby. Bůh nás slyší a je štědrý ve svém milosrdenství. Dále skrze díkyvdání. “Vždyť Duch nám pomáhá v naší slabosti a přimlouvá se za nás vzdechy, které nelze vyslovit” (Řím 8,26). - A také skrze naději v Ducha, který nás může zbavit bolestných traumat našeho rozdělení. Může nám dát jasnozřivost, sílu a odvalu k dalším krokům. Ptáme-li se, zda je to vůbec možné, odpověď vždy zní: Ano. Je to táž odpověď, jaká byla řečena Marii v Nazaretě: U Boha není nic nemožného.

Papež cituje komentář sv. Cypriána na modlitbu Páně: “Bůh nepřijímá obětní dar rozsévače nejednoty, ale přikazuje nechat dar na oltáři a jít se nejdřív smířit s bratrem. V rozbřesku nového milénia vzývejme Pána, aby jeho milost nám pomohla připravit mu společně z nás samých obětní dar jednoty.”

Před závěrečným podpisem papež zdraví a povzbuzuje katolíky i bratry a sestry jiných církví a církevních komunit slovy 2. listu Korint'anům 13,11,13: “Napravujte své nedostatky, povzbuzujte se navzájem, buďte jednomyslní a Bůh lásky a pokoje bude s vámi. Milost našeho Pána Ježíše Krista a láska Boží a přítomnost Ducha svatého s vámi se všemi.”

Dáno v Římě u sv. Petra, 25. května, v den slavnosti Nanebevstoupení Pána roku 1995, který je sedmnáctý mého pontifikátu.

Jan Pavel II.

Přehled z anglické verze encykliky *Ut unum sint*

zpracoval biskup Josef Hrdlička

Vatikánský list k papežově cestě

Jan Pavel II. v České republice a v Polsku

“Nehody” a dějiny jako učitelka

“Byla to “nehoda”, která trvala padesát let. Celou jednu epochu. Ale vždycky vzpomínám na cestu Moravskou bránou.”

Tuto úvahu Svatého otce při odjezdu do České republiky a do Polska je možno pokládat za jakési shrnutí jeho nedávné cesty: “nehody” a cesta historií - učitelkou.

“Nehody”: rozdělení, rozkoly, zrady, potlačování svobody, systematické potlačování svobody náboženské, plánovitě šíření ateismu, tupení Boží přítomnosti v protikladných změnách lidských osudů, vyhoštění Boha ze společnosti.

Cesta učitelka: vnitřní postoj pro prosbu o odpuštění, trvalé pokusy o obnovení jednoty, vědomí mučednictví, hrdinská věrnost Kristu, posvěcování, evangelizace, role zvěstovatele a vykonavatele Pravdy o člověku, každodenní připomínání si vlastní víry. Povzbuzující vzpomínka, jako byla ona na Litvany, kteří na památku dějinné “nehody” založili v noci kříže jako symboly víry a svobody.

A tak se z apoštolské cesty Jana Pavla II. stává lekce z církevních dějin: lekce na

metodologické úrovni a úrovni, která klade důraz i na obsah. A kdo sledoval tohoto Poutníka, musel si všimnout, s jak vysokou konkrétností bylo vyvráceno dřívější historické hodnocení vyjádřené v jedné knize dějin církve: “Karola Wojtylu je nutno pokládat spíše za filozofa než za teologa; jeho fenomenologická filozofie představuje myšlení, které se vymaňuje z dějin.”

Ale není právě připomínka historie dávné či současné klíčem k pochopení stylu, s jakým Jan Pavel II. přistupuje k dějinám a uvnitř dějin pak směřuje k roku 2000? Je to v jeho způsobu, jak vyhledává a poukazuje na cestu, která je učitelkou zeměpisu víry právě v těch rozmanitých zákrutách a “nehodách”. I v tom, jak ji předkládá člověku s přesvědčivou jasností na prahu třetího tisíciletí.

Šesterá trasa

Tuto cestu, která nás učí číst v dějinách, nám vyznačil papež během své poutě, kterou označil jako Moravskou bránu; od Moravské brány vstříc roku 2000. Od první evangelizace k odvaze a radosti z druhé evangelizace. A čím dále postupoval nejdříve do českých zemí a pak do polské země, tím pevněji a trvaleji se rýsovalo šestero vnitřních tras jeho apoštolské vizitace: trasa historických cest křesťanství; trasa svatosti, která vrcholí kanonizací Jana Sarkandra a Zdislavy z Lemberku; trasa mládeže, která se projevila s neobvyklou svěžestí a originalitou na Svatém Kopečku: tolik mladých vystoupilo vzhůru, aby současně bděli nad městem, které leželo dole pod nimi. Jan Pavel II. a mladí tvoří nyní nerozlučnou dvojici. Uzavřeli spolu dohodu: spolu se podívali na budoucnost; spolu vykročili ve stopách světců; spolu chtějí předat Krista této budoucnosti. A jestliže on, nástupce Petrův, důvěřuje této mládeži, že je schopna uskutečnit toto předání, mladí vycitíují, že jedině on, nástupce Petrův, jim říká pravdu, i když je tvrdá. Mladí vycitíují, že papež před nimi otevírá horizont života.

Čtvrtá trasa je trasa ekumenismu, která vrcholí oním pohnutým a slavnostním: “Já, papež římské církve... žádám o odpuštění...”

A pak je zde vždy přítomná trasa autobiografická. Když papež přijíždí do Polska, je tu vždy riziko, že se bude opakovat. A přece tomu tak není, protože každá návštěva má svou jedinečnost, a tato z roku 1995 je zcela zvláštní: je to návrat k vlastním kořenům. V městě, kde se narodil jeho otec, kde jeho starší bratr pracoval jako výtečný lékař a kde zemřel předčasně ve službě nemocným. Kolik je v tom skryto něžnosti! Podívej se na papeže jako na dítě, dospívajícího, jako na syna, bratra, na biskupa. Uvědom si všechnu tu nostalgii citů, která nám lépe odhaluje hlubokou lidskost tohoto člověka a ještě více papežovo něžné otcovství.

Poslední trasou je pohled vstříc třetímu tisíciletí.

To všechno je vskutku úžasné. Úžasné a zavazující.

L'Osservatore Romano

Suppl. sett. 22/2761

Přeložil -lš-

O významu 2. tisíciletí

Interview s Josefem kard. Ratzingerem

Již patnáct let je strážcem, ale také neúnavným propagátorem katolické pravověrnosti. Josef kardinál Ratzinger (68 let) byl r. 1981 Janem Pavlem II. povolán do čela Kongregace pro otázky víry. Má pověst ledového a neohebného Němce. Ve skutečnosti však prefekt Kongregace pro otázky víry nemá s inkvizitorem nic společného. Způsob jeho jednání je prostý a srdečný a jeho argumentace nezaujatá a pokojná. Je to zkrátka typický biskup-teolog, otec a učitel jako za dob prvních staletí křesťanské éry. Ještě před tím nežli se r. 1977 stal arcibiskupem Mnichova a po rychlém dosažení akademických titulů vyučoval na těch nejprestižnějších německých katedrách. Již tehdy bylo na jeho teologických pojednáních patrné, jak rychle dovede jít přímo k podstatě věci. Stejně tak tomu bylo i ve slavné Zprávě o stavu víry, jež se stala před deseti lety bestsellerem. Hovořit s ním je intelektuálně podnětná zkušenost, vedoucí až ke kořenům víry. Spolu s ním jsme se snažili porozumět tomu, kam směřuje příd' Petrovy bárky na sklonku tohoto století. Kardinál Ratzinger odpovídal v tomto interview na otázky, které mu položili společně

redaktoři italského katolického deníku Avvenire a německé katolické agentury KNA.

Eminence, poslední dobou Jan Pavel II. velmi zdůrazňuje přechod do třetího křesťanského tisíciletí, přičemž se připravují oslavy Velkého jubilea roku 2000. Proč toto naléhání? Neexistuje tu určité nebezpečí proměny tohoto data na jakousi utopii?

“Na rok 2000 lze reagovat mnoha způsoby: lhostejností, ne-li přímo pohrdavě nebo utopickým sentimentalismem anebo zamyšlením se nad tím, co je v našem přítomném životě podstatné a co mu otevírá budoucnost. Papeži v tomto bezpochyby kritickém historickém okamžiku leží na srdci zamyšlení se nad podstatným. Podtrhuje-li Svätý otec blížící se rok 2000, chce tím připomenout fakt, že náš čas se počítá vzhledem k historické události, kterou je narození Krista. Toto datum tedy mívá proti zapomnětlivosti a povrchnosti, je údajem obráceným proti beznaději. A současně je také datem, které směřuje proti mylné víře v budoucnost, proti nadvládě utopie, která sloužila tolika tyranům našeho století k ospravedlnění těch nejstrašnějších zločinů.”

Rok dva tisíce bývá také nahlížen jako příležitost ke znovunastolení jednoty křesťanů. Nezdá se vám, že je v tomto případě skládána přehnaná naděje v ekumenismus?

“Počátek ekumenismu a II. vatikánský koncil byly zkušenosti, jimiž je nynější papež určujícím způsobem poznamenán. Je hluboce přesvědčen, že ekumenická pohnutka pocházela z Ducha svatého a proto cítí ve svém poslání povinnost pokračovat v tomto úkolu. Způsob, jakým papež chápe ekumenismus a jak se k němu staví, objasňuje nejlépe poslední vydaná encyklika. Zmíním se o dvou kořenech tohoto jeho vášnivého zaujetí: jedním je, jak jsem již řekl, prožitá zkušenost II. vatikánského koncilu a druhou je hluboce prožité vědomí toho, že rozdělení mezi křesťany znesnadňuje přijetí víry těm, kteří hledají pravdu. Cituje-li papež tak často modlitbu Páně “učiň, aby byli jedno, aby svět uvěřil”, je to proto, že zakouší pravdivost těchto slov a množství problémů, které pro věřící i nevěřící vyplývají z tohoto rozdělení. Ovšemže, nemůžeme vědět, kdy nás Bůh obdaruje touto jednotou, je však důležité se na tento dar připravit.”

Spolu s ekumenickou pohnutkou je zde přítomna také idea velké sebekritiky, pokud se týká minulosti. “Je třeba, aby Církev pohlédla na temné stránky vlastní historie,” zní výzva, kterou pronesl Jan Pavel II. na zasedání kardinálského sboru v červnu r. 1994. Bude to snad, jak už to kdosi napsal, nějaké neomezené mea culpa ze strany Církvě?

“Dovolte mi jen, abych připomněl, že k plnému porozumění této otázce nestačí číst jen úvodní proslov Konsistoria z r. 1994. Přečteme-li si její definitivní znění, předložené v apoštolském listu Tertio millenio adveniente, zvláště odstavce od č. 32 až k č. 36, stane se zřejmým, že se nejedná jednoduše o to, nechat vyjít najevo temné stránky dějin Církvě, jako to již tolikrát počínaje osvícenstvím učinila antiklerikální propaganda. Ale součástí tradice svatého roku je myšlenka smíření a obrácení ve všech jeho aspektech; zpytování svědomí, uznání viny a nový počátek počínaje milostí. Uznání vlastních hříchů je tedy začleněno do pozitivního procesu obrácení, jenž umožňuje vydat se na cestu podle vzoru ztraceného syna.”

Někdy se zdá, jakoby měl papež nějakou nostalgii po zašlých časech z období střetu s komunismem. Během návštěvy v pobaltských zemích v září r. 1993 se vyjádřil, že “v marxismu bylo určité zrnko pravdy”. Máte dojem, že nyní po velkém zvratu z r. 1989 je papež zklamán?

“Nikdo nemůže vážně popírat, že v marxismu bylo také zrnko pravdy. Velké omyly jsou právě proto tolik nebezpečné a svůdné, že izolují nějakou částečnou pravdu, často velmi důležitou, a tím člověka zaslepují. Znetvoření ideálů a hodnot vede k tomu, že jsou pokládány za lež také ideály a hodnoty samotné. Svoboda bez obsahu, bez hodnoty a bez pravdy není méně nebezpečná než diktatury, které byly nakonec odstraněny silami odporu.”

Znamená to snad, že z hlediska Církvě bylo lépe, když bylo hůře?

“Ale ne, papež si jistě nepřeje nějaký návrat diktatur! Staví nám však před oči nepopíratelnou pravdu: prostá nepřítomnost diktatury sama o sobě nečiní život smysluplným a svobodným. Pokud se toto prázdno nezaplní, může se stát přípravou diktatur nových a ještě více devastujících; na místo zlého ducha, který byl vyhnán, mohly by vstoupit oknem ještě horší.”

Proto je důležité dát svobodě nějaký obsah a papež by v tom chtěl přispět svou pomocí.”

Vztah, který musí existovat mezi pravdou a svobodou, je jedním ze základních pilířů promluv Jana Pavla II. Ale je to také nauka, která je odmítaná poukazem na nenáboženskou povahu státu...

“Fakt, že liberální ústavy Západu jsou schopny fungovat navzdory všemu ve všeobecném řádu svobody, nelze přičítat jenom psanému právu, ale určitému etickému konsensu, který se konec konců vyvozuje z křesťanství. Čím více se vytrácí tento všeobecný souhlas vzhledem k základním hodnotám podstatným pro tuto svobodu, tím více postupují naše státy směrem k neovladatelnosti. Duchovní prázdno Západu bylo ostatně dosti patrné na jeho intelektuálním flirtu s marxismem, jenž představoval ještě nedávno postoj netoliko módní, ale dokonce byl považován za jediné stanovisko hodné intelektuála.”

Nehrozí za této situace, že každé poukazování na hodnoty bude pocíťováno jako abstraktní a čistě kazatelské? Jakým způsobem by bylo možné tento postoj změnit?

“Myslím, že papežovým záměrem je působit na dvou úrovních. Z jedné strany se všemi možnými způsoby zasazuje, aby bylo vyneseno na světlo to, co bychom mohli nazvat nezadatelným morálním minimem v řádu svobody. Morální minimum, jež je pro všechny evidentní a jež by mělo právě proto soustředit všeobecný souhlas přesahující náboženské a kulturní rozdíly. Z druhé strany vyzývá křesťany, aby učinili znovu srozumitelným stanovisko víry, z níž má pramenit jejich praktický život. A toto úsilí je obráceno k celému světu, jak k Západu, tak i k bývalým komunistickým zemím.”

Jednou z největších starostí toho pontifikátu se zdá být obrana života a rodiny. Tématika, v jejíž souvislosti mu mnozí vyčítají přehnanou přísnost a neústupnost...

“Papež je v tomto bodě tak neústupný proto, že se zde jedná o důstojnost člověka jako takového. Ve hře je právo, které zároveň obsahuje samu podstatu práva. My nečiníme z člověka nositele práv, on jím je jednoduše proto, že je člověkem. Úcta k životu proto předchází jakékoli psané právní ustanovení; tam, kde stát nebo společnost nebo jakákoliv instance rozhoduje o tom, zda někdo smí žít anebo ne, je převrácena podstata práva. Takový zákonodárce si osobuje práva Boží a stává se tak tyranem. Pokud jde o rodinu, existuje tu de facto podobná danost, která může být strukturovaná odlišně v různých právních ustanoveních, jak to dějiny ukazují, ale základní spojitost mezi otcem, matkou a dětmi není ani zde vynalezena nějakým právním nařízením. Je součástí struktury lidského života, jak to mohou všichni vidět. Zde se každý učí být člověkem, navazuje základní lidské vztahy a osvojuje si soužití mezi různými generacemi. Západní společnosti jsou ohrožovány projevem radikálního individualismu; jedinec, vyhýbající se založení vlastní rodiny, se stává stále více formou normálního života. Avšak tam, kde se nepřítomnost vztahů stává normalitou, je narušena společnost ve svých základech. Původní plány Konference o populaci v Káhiře byly velmi diskutovány právě proto, že se zakládaly na strnulém individualistickém pojetí člověka.”

Bojuje se zde sice za spravedlivou věc, ale je možné dosáhnout zde vítězství?

“Papež je si velmi dobře vědom, že není možné očekávat okamžitý úspěch a že je třeba bojovat trpělivě a vytrvale. Ale je možno si povšimnout i toho, jak v celém světě i v těch nejodlišnějších kulturách a náboženských společenstvích byla jeho výzva přijata. Vznikají hnutí na obranu života a rodiny, která se postupně - kdoví - mohou ve vztahu k dominujícímu individualismu vyvinout podobným způsobem, jakým se vyvíjela výzva ke svobodě v konfrontaci s marxistickým kolektivismem.”

Po dvou tisíciletích křesťanství se ze 6 miliard osob pouze jedna miliarda z nich hlásí ke křesťanství, pouze sto milionů z nich je praktikujících. Není to vše v rozporu s nárokem na univerzálnost křesťanství?

“Není možné měřit otázku pravdy měřítkem statistiky, I David byl nakonec těžce potrestán za to, že chtěl pomocí sčítání lidu měřit svou moc. Bůh mu ukázal, jak rychle se mohou měnit čísla a vztahy v důsledku nemoci nebo jiných příčin. Není na nás, abychom kalkulovali nad

způsobem, kterým Bůh vede každého jedince ke spáse, jako bychom my byli soudci světa. Musíme se dívat do světla pravdy, nechat se jí proniknout a zasazovat se o ni. Všechno ostatní je Boží záležitost.”

Avvenire 21. 5. 1995.

Luigi Geninazzi

Přeložil M. Glaser

Sestra Emanuela píše...

V Medžugorje 15. června 1995

Pochválen buď Ježíš!

* Ital Marcelo (25), ač není narkoman, strávil rok v komunitě “Cenacolo” (vedené sestrou Elvirou). Pomáhal tam modlitbou a službou bývalým narkomanům, aby se z toho dostali. Koncem dubna během exercicií, které dával P. Slavko na námět “Modlitba a půst”, učinil tuto zkušenost: V kapli medžugorského “Domus pacis” trávil dlouhý čas před vystavenou Nejsv. svátostí. Najednou - bez jakékoliv iniciativy z jeho strany - probíhá před jeho očima film jeho života, a to s neuvěřitelnou přesností. Z jeho dětství a dávné minulosti se vynořují události a úplně zapomenuté scény, a z bližší minulosti věci, na které se díval dříve jinak. Jako by vstupoval do samého Božího pohledu na svůj život. Duch sv. mu přitom zjevuje pravý smysl jeho života a to, jak nesmírně a něžně byl od začátku Bohem milován, i když si toho nebyl vědom.

Na konci těch pětidenních exercicií vypráví: “Byly tu jakoby dvě kategorie: věci dobré a věci špatné. Radoval jsem se z dobrých, ale kvůli těm špatným jsem už nemohl být smuten, protože Pán mi ukazoval, jak i to mu posloužilo, aby to přetvořil v dobro a přitáhl mě k sobě. “Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kteří milují Boha...” (Řím 8,28). Zlo, které bylo v mém životě, Bůh použil, aby mě k sobě přitáhl, a byl jsem ohromen, když jsem viděl, jak obdivuhodným způsobem mne vedl skrze zlo jako skrze dobro. Pochopil jsem, že to, na čem v životě záleží, je jediné Láska”...

Marcelo se nyní vrátil do Itálie. Jeho zkušenost není ojedinělá, vždyť Panna Maria ji zde dává prožívat více než kde jinde. Jako by chtěla ilustrovat živými znameními svá poselství o lásce: “Vaším jediným prostředkem ať je láska...” “Modlete se srdcem, postěte se srdcem...” “Láska zmůže všechno...” Kéž nám tato svědectví pomohou soustředit se na jediný cíl našeho života: na lásku, která přichází od Boha.

Sestra Emanuela

Blahoslavený Pier Giorgio Frassati

V životě je třeba hledat stálejší vzory, které neztrácejí tak rychle svou přitažlivost.

Kdyby se mě zeptali mladí, jaký vzor bych jim doporučil, byl by to Pier Giorgio Frassati.

Na jejich venkovské chalupě v Bielle se nejraději proháněl na koni Parcifalovi. V Turínu zase působil před sedmdesáti lety rozruch svým autem, v němž vozíval přátele. Ze všeho nejraději slézal Alpy. Nejvíce fotografií v jeho životopisech jej zachycuje při výstupech na skály. Poslední horskou túru podnikl měsíc před svou smrtí.

Všude dovedl přinášet radost svým zdravým a hlasitým smíchem. Říkával:

“Kdo věří, je povinen bránit se smutku. Ten přenechme ateistům. Budu vždycky veselý, pokud mi dá víra sílu.”

Pier Giorgio byl syn liberálního senátora Alfreda Frassatiho, který založil a řídil turínský deník La Stampa a zastupoval Itálii jako vyslanec v Berlíně. Jakmile Mussolini uchvátil moc, okamžitě se vyslaneckého místa vzdal.

Pier Giorgio se narodil na Bílou sobotu 6. dubna 1901. Od matky Adelaidy a od salesiána Antonia Cojazziho dostal zdravé křesťanské základy. Ty pak doplnil ve škole u jezuitů. V Ježíšovi našel od malička nejdůvěrnějšího přítele. Vystačil s ním řešit všechny svoje starosti po celý život.

Nikomu neodpíral svoje přátelství a pomoc. Měl rád všechno krásné, co nabízel život, přírodu, umění, přátelství a sport. Od mládí měl zvláštní cit pro chudé. Rád zval přátele ke společným akcím a modlitbám.

Dal se zapsat na turínskou techniku. Studoval, modlil se, denně chodil na mši a přijímal, angažoval se v různých kroužcích a sdruženích, exponoval se i politicky.

V Itálii vznikla fašistická strana. Frassati rozpoznal její nebezpečnost. Luigi Sturzo založil proti ní v roce 1919 opoziční lidovou stranu. Pier Giorgio ji všemožně podporoval. Jakmile se dostal k moci Mussolini, Sturzo musel emigrovat. Pier Giorgio byl několikrát ztlučen pendrekou fašistických milicí. Nejednou byl zadržen policií a vyšetřován. V lidové straně prosazoval sociální reformy, aby se jimi nechlubili jen komunisti. Dokud byl jeho otec vyslancem v Berlíně, často jej navštěvoval a sledoval život německých dělníků. Byl rozhodnut, že hned jak skončí vysokou školu a získá diplom, bude věnovat všechny schopnosti a síly dělnické otázce.

Pro svou odvahu, nebojácnost, ale i pro svou bezprostřední zbožnost byl uznávaným vůdcem všeho podnikání. Šla za ním i nevěřící mládež. Jeho modlitba nikdy nikoho neprovokovala. Spíše naopak. Jednomu spolužákovi kdysi řekl:

“Bůh dá i tobě sílu, že se vrátíš k víře. Velice naléhavě se za to modlíme!”

Pohled na něj přiváděl nevěřící často k zamyšlení nad náboženstvím. Každému bylo sympatické jeho otevřené, neskrývané vyznávání víry a svědectví jeho života. O jeho přízeň usilovalo i hodně dívek. Věřících i nevěřících. Všem bylo v jeho přítomnosti dobře, protože kde byl on, tam byl smích a veselá pohoda. Nesnášel sprostotu a hrubé vyjadřování. Využíval svého vlivu a zapojoval je do služeb nemocným. Ale dovedl je odměňovat i kytičkou květů a brával je s sebou na slézání hor.

Silně a vážně se zamiloval. Jmenovala se Laura Hídalgová. Chtěl se s ní oženit, ale narazil na nečekaně silný odpor rodičů. Velice tím trpěl. Když viděl, že sňatek by znamenal trvalé napětí a rodinný rozvrat, tak se s dívkou rozešel.

Pier Giorgio zemřel neočekávaně. Nakazil se při ošetřování pacienta a zkosila jej obrna dne 4. července 1925. Měl 24 roků. Jeho pohřeb byl velkolepou slavností. Zúčastnil se jej i jeho učitel a přítel jeho duše, profesor filozofie don Cojazzi. Vydal knihu “Pier Giorgio Frassati”. Životopis se stal bestsellerem. V krátké době se dočkal spousty vydání a byl přeložen do dvaceti jazyků. I do češtiny. (Pozn. red. Podobným dílkem je “Pier Giorgio Frassati” od Paola Rissa, ze které jsou převzaty tyto řádky. Možno objednat v našem knihkupectví Matice cyrilomet., Dolní nám. 24, 772 00 Olomouc, za 45,- Kč.) Dne 20. května byl Frassati vyhlášen za blahoslaveného.

Frassati měl v sobě něco z vlastností Matky Terezy z Kalkaty. Neúnavně navštěvoval zanedbané příbytky starých opuštěných lidí, věděl o všech turínských sirotčincích, noclehárnách pro tuláky i o vývažovných pro nezaměstnané. Kde mohl, pomáhal, povzbuzoval, bavil děti, obstarával prostředky.

Když se jej přátelé tázali:

“Tobě nepůsobí potíže zdržovat se ve špinavých bytech mezi zanedbanými lidmi?”

“Nebývá to snadné,” odpovídal, “ale pokaždé si říkám, že právě v odporných příbytcích mám příležitost se setkávat s Kristem. Přece řekl: “Cokoli učiníte pro jednoho z mých nejmenších, to jste učinili mně.”

Jan Pavel II. řekl při jeho beatifikaci:

“Pier Giorgio Frassati nadále mluví ke všem, zvláště k mládeži dnešní doby. Moji mladí přátelé, mnoho vašich kamarádů lákají falešné hodnoty materiálního pokroku. Dostali se do temnot zoufalství, drog a zločinu. Mohli by znovu nalézt cestu života, kdyby se setkali s velkomyslnými apoštoly, zamilovanými do Krista a jeho bratří. I vy jste povoláni, jako nový blahoslavený, stát se takovými apoštoly, muži a ženami osmi blahoslavenství, kterým Kristus svěřuje svět, aby ho změnili.

Nová evangelizace je naléhavým úkolem naší doby. Týká se každého z vás. Církev vás žádá, abyste se stali svatými jako Pier Giorgio ve svém normálním životě. Poselství, které vám

bylo dnes svěřeno, zvěstujte každému, koho potkáte. Šiřte kolem sebe pokoj a naději. A především všude ohlašujte, že víra, jak to připomíná Frassati, "je jedinou uspokojivou radostí na tomto světě. Vyplatí se pro ni podstoupit jakoukoliv oběť."

Paolo Risso

Církevní aktuality

Farnost ve Zdounkách

u Kroměříže oslavila svátek Nejsvětější Trojice, jíž je zasvěcen zdejší farní kostel, kromě dopoledních slavnostních bohoslužeb také mimořádnou odpolední mši svatou. Hlavním celebrantem byl zdounský rodák P. Jaroslav Nesvadba, farář z rakouského Jedenspeigen. Jeho koncebranty kromě faráře ThDr. Františka Janhuby pak byli P. Ernst Strachwitz, kaplan z vídeňské farnosti sv. Brigity (1) a P. Josef Šuráb z nitranské diecéze na Slovensku. Kromě titulární slavnosti připomněl P. Nesvadba také nově svatořečeného sv. Jana Sarkandra, který ve Zdounkách působil v letech 1612-1615. Slavnost byla ukončena uctěním ostatků sv. Jana Sarkandra a společným agapé. V chrámu Nejsvětější Trojice zněly a nadále budou znít varhany americké filmy Allen, které doprovázely kanonizační bohoslužbu na neředinském letišti, a budou tak zde trvale připomínat ony pozeňnané chvíle.

(1) O konverzi, kterou v Medjugorje prožil bývalý herec E. Strachwitz a která jej přivedla ke kněžství, jsme informovali naše čtenáře v 5. čísle Světla. P. Strachwitz má ve Zdounkách své příbuzné.

P. Josef Šuráb, nitranská diecéze

P. Ernst Strachwitz,

Brigittaplatz 14/6

A-1200 Wien

***

Lanškroun, město východního cípu královéhradecké diecéze, si váží svých slavných rodáků. - Na podzim minulého roku odhalili lanškrounští pamětní desku kardinálu Pifflovi na jeho rodném domě. Ve středu 14. června uspořádali konferenci s mezinárodní účastí na počest velkého lékaře, univerzitního profesora, polyhistora Jana Marka Marci, od jehož narození uplynulo letos 400 let. Bohoslužbě v děkanském kostele, při které kázal prezident Křesťanské akademie Dr. Tomáš Halík a zpíval chlapecký sbor Boni pueri z Hradce Králové, předsedal královéhradecký sídelní biskup Karel Otčenášek. Jan Marcus Marci jako vědec výrazně ovlivnil rozvoj vědy v celé Evropě. Jako lékař pomohl ke zdraví i královéhradeckému rodáku Bohuslavu Balbínovi, se kterým ho pojilo upřímné přátelství. Velmi si vážil řádu Tovaryšstva Ježíšova, jehož je stal na sklonku života i členem. Osobnost tohoto muže, velké lásky k vědě a k církvi, podává přesvědčivé vítězství o tom, že mezi vědou a vírou není žádný rozpor, že jsou to dvě sestry, které si dobře rozumí a jedna doplňuje druhou. A zároveň je i Jan Marcus Marci svědectvím o pozeňnané době českého baroka.

Hradec Králové

O mariánské úctě

19. část

Apoštolská exhorta "Marionalis cultus" papeže Pavla VI.

Úcta ke Kristově Matce a k Matce všech křesťanů má ekumenický ráz také proto, že dává katolíkům snadno a často příležitost prosit Marii, aby orodovala u Syna za sjednocení všech pokřtěných v jednom Božím lidu⁹⁵, a dále proto, že si církev přeje, aby se mariánský kult pečlivě vyhýbal - aniž by se tím oslabil jeho zvláštní ráz⁹⁶ - všemu přepínání, které by mohlo vyvolat u ostatních křesťanů mylnou představu o správné víře katolické církve⁹⁷, a aby se vymýtily jakékoliv projevy zbožnosti, které se přiči správné katolické praxi. Konečně i proto, že mariánský kult je cestou, která vede ke Kristu, zdroji a ohnisku církevní jednoty. Je totiž znakem pravé mariánské úcty, že "když se uctívá Matka (...), je zároveň uznáván, milován a oslavován

Syn⁹⁸; v něm jsou všichni, kdo otevřeně vyznávají, že je Bůh a Pán, Spasitel a jediný Prostředník (1 Tim 2,5), povolání, aby byli jedno navzájem a s ním a s Otcem v jednotě Ducha svatého.⁹⁹

33. Dobře víme, že existují nemalé neshody mezi názorem velkého počtu bratří jiných církví a církevních společenství a katolickým učením “o úkolu Marie v díle spásy”¹⁰⁰ a tedy i o úctě, která jí přísluší. Poněvadž však táž moc Nejvyššího, která zastínila Nazaretskou Pannu (Lk 1,35), působí plodně i v dnešním ekumenickém hnutí, chceme doufat, že úcta k pokorné služebnici Páně, na níž Všemohoucí vykonal velké věci (Lk 1,49), nebude překážkou, nýbrž - třeba jen pomalu - cestou a styčným bodem k dosažení jednoty všech věřících v Kristu. Pozorujeme totiž s radostí, že hlubší pochopení Mariina úkolu v tajemství Krista a církve u našich odloučených bratří činí cestu k setkání schůdnější. Jako v Káni dosáhla Panna svou prosbou, že Ježíš učinil první zázrak (Jan 2,1-12), tak bude moci v dnešní době usplnit svou přimluvou okamžik, kdy Kristovi učedníci najdou dokonalou jednotu ve víře. Tuto naši naději posiluje myšlenka našeho předchůdce Lva XIII., který řekl: otázka sjednocení křesťanů “patří k úkolům jejího (Mariina) duchovního mateřství. Neboť ty, kteří jsou Kristovi, neprodila ani nemohla porodit leč v jedné víře a v jedné lásce: ‘či je snad Kristus rozdělen?’ (1 Kor 1,13). Máme přece žít všichni jedním životem Kristovým, abychom v jednom těle ‘přinášeli ovoce Bohu’ (Řím 7,4)¹⁰¹.

***

Poznámky:

95 Viz II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce o církvi Lumen Gentium, č. 69; AAS 57 (1965), str. 66-67.

96 Viz tamtéž, č. 66: AAS 57 (1965), str. 65; Konstituce o posvátné liturgii Sacrosanctum Concilium, č. 103: AAS 56 (1964), str. 125.

97 Viz II. vatikánský koncil, Dogmatická konstituce o církvi Lumen Gentium, č. 67; AAS 57 (1965), str. 65-66.

98 Tamtéž, č. 66: AAS 57 (1965), str. 65.

99 Viz Pavel VI., Proslov ve vatikánské bazilice k otcům na koncilu, dne 21. listopadu r. 1964: AAS 56 (1964), str. 1017.

100 II. vatikánský koncil, Dekret o ekumenismu Unitatis redintegratio, č. 20: AAS 57 (1965), str. 105.

101 Encyklika Adiutricem populi: AAS 28 (1895-1896), str. 135.

(vložená příloha)

Jan Pavel II.

Evangelium vitae

(str. 13-18 a 31-36)

—

potomstvo, a miloval Hospodina, svého Boha, poslouchal ho a přimkl se k němu. Na něm závisí tvůj život a délka tvých dnů” (30,16.19-20).

Bezvýhradná volba ve prospěch života dosahuje svého plného náboženského a mravního významu, když vyvěrá z víry v Krista, je jí utvářena a živena. Nic tak nepomáhá kladně čelit střetnutí smrti s životem, do něhož jsme ponořeni, jako víra v Božího Syna, který se stal člověkem a přišel k lidem, “aby měli život a měli jej v hojnosti” (J 10,10): je to víra ve Zmrtvýchvstalého, který přemohl smrt; je to víra v Kristovu krev, jež “volá naléhavěji než krev Ábelova” (Žid 12,24).

Ve světle a síle takové víry si církev tedy tváří v tvář výzvam současné situace živě uvědomuje milost a odpovědnost, kterou jí dal Pán, aby hlásala Evangelium života, slavila je a sloužila mu.

2. kapitola

Přišel jsem, aby měli život

Křesťanské poselství o životě

“Ten život byl zjeven, my jsme jej viděli” (1 J 1,2): pohled zaměřený na Krista, “Slovo života”.

29. Před nesčetnými a těžkými hrozbami života v moderním světě by mohl člověk propadat pocitu nepřekonatelné bezmocnosti: dobro nebude nikdy mít sílu, aby zvítězilo nad zlem!

A to je právě chvíle, kdy Boží lid a v něm každý věřící je povolán s pokorou a odvahou vyznat svou víru v Ježíše Krista, “Slovo života” (1 J 1,1). Evangelium života není nějaká prostá úvaha o lidském životě, byť i originální a hluboká; ani pouhý příkaz určený k tomu, aby burcoval svědomí a vyvolal významné změny ve společnosti; tím méně je to bláhový příslib lepší budoucnosti. Evangelium života je konkrétní a osobní skutečností, protože je to zvěst o osobě samého Ježíše Krista. Apoštolu Tomášovi a v něm každému člověku se Ježíš představuje těmito slovy: “Já jsem cesta, pravda a život” (J 14,6). S toutéž identitou se prokazuje Lazarově sestře Martě: “Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a ve mne věří, neumře na věky” (J 11,25-26). Ježíš je Syn, který od věčnosti přijímá život od Otce (srv. J 5,26), a přišel k lidem, aby jim umožnil podílet se na tomto daru: “Já jsem přišel, aby měli život a měli ho v hojnosti” (J 10,10).

Ježíšovo slovo, skutky, sama jeho osobnost dává člověku možnost “poznat” celou pravdu o hodnotě lidského života; a zvláště z tohoto “pramene” pochází schopnost dokonale “uskutečňovat” takovou pravdu (srv. J 3,21) neboli přijmout s plnou odpovědností povinnost milovat a sloužit, hájit a podporovat lidský život.

V Kristu bylo totiž definitivně oznámeno a plně darováno ono Evangelium života, které bylo již předkládáno zjevením Starého zákona, ba jistým způsobem vepsáno přímo do srdce každého muže i ženy. Zaznívá “od počátku” neboli od samého stvoření v každém svědomí, takže je navzdory negativním vlivům hříchu v jeho podstatných rysech může poznat i lidský rozum. Jak píše 2. Vatikánský koncil, Kristus “celou svou přítomností a tím, jak se projevoval slovy a skutky, znamením a zázraky, především však svou smrtí a svým slavným zmrtvýchvstáním a nakonec sesláním Ducha pravdy naplňuje, dovršuje zjevení a božským svědectvím potvrzuje, že totiž Bůh je s námi, aby nás vysvobodil z temnot hříchu a smrti a vzkřísil k věčnému životu.”²²

30. Tak tedy s pohledem upřeným na Pána Ježíše chceme od Něho znovu slyšet “Boží slovo” (J 3,34) a znovu promýšlet Evangelium života. Nejhlubší a nejpůvodnější smysl této meditace o zjeveném poselství o lidském životě vystihl apoštol Jan, když píše na počátku svého prvního listu: “Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, na co jsme hleděli a čeho se naše ruce dotýkaly, to zvěstujeme: Slovo života. Tento život byl zjeven, my jsme jej viděli, svědčíme o něm a zvěstujeme vám věčný život, který byl u Otce a nám byl zjeven. Co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám, abyste se s námi podíleli na společenství.” (1,1-3).

Skrze Ježíše, “Slovo života”, je tedy hlásán a také sdělován božský a věčný život. Díky tomuto zjevení a tomuto daru nabývá tělesný i duchovní život člověka i v jeho pozemské fázi plné hodnoty a významu: božský a věčný život je totiž cílem, k němuž je člověk žijící na tomto světě zaměřen a povolán.

Evangelium života tak zahrnuje všechno, co lidská zkušenost i rozum říkají o hodnotě života, přijímá to, povznáší a přivádí k naplnění.

“Hospodin je má záštita a má píseň, stal se mou spásou” (Ex 15,2): život je vždycky dobrem.

31. Plné novozákonní poselství o životě je již připraveno ve Starém zákoně. Zvláště v události exodu, která je těžištěm zkušenosti víry Starého zákona, Izrael objevuje, jak cenný je jeho život v očích Božích. Když už se zdá, že je určen k vyhlazení, protože všem jeho novorozeným chlapečkům hrozí smrt (srv. Ex 1,15-22), Pán se mu zjeví jako zachránce, schopný zajistit budoucnost tomu, kdo nemá žádnou naději. Tak vznikne v Izraeli jasné vědomí: jeho život není vydán na pospas faraónovi, který s ním může nakládat podle své despotické vůle;

naopak je předmětem něžné a mocné Boží lásky.

Osvobození z otroctví je darem identity, uznáním nezníčitelné důstojnosti a počátkem nových dějin, v němž objev Boha a objevení sama sebe jdou ruku v ruce. Zážitek exodu je exemplární a fundamentální zkušenost. Izrael se přitom poučí, že při každém ohrožení své existence se má jen s důvěrou obrátit k Bohu, aby u něho našel účinnou pomoc: “Já jsem tě utvořil, jsi můj služebník, Izraeli, u mne nebudeš zapomenut” (Iz 44,21).

Zatímco tak Izrael poznává hodnotu své vlastní existence, postupně si uvědomuje smysl a hodnotu života jako takového. Tato reflexe, vycházející z denní zkušenosti a nejistotě života a z vědomí úkladů, které jej ohrožují, je rozvíjena zvláště v knihách moudrosti. Je to výzva pro víru, aby nabídla odpověď na protiklady existence.

A především neodbytný problém bolesti podrobuje víru zkoušce. Nelze pominout obecný lidský nářek obsažený v meditaci knihy Job. Nevinný, kterého drtí utrpení, má pochopitelný sklon se ptát: “Proč dopřává Bůh bědnému světlo, život těm, kdo mají v duši hořkost, kdo toužebně čekají na smrt - a ona nejde, ač ji vyhledávají víc než skryté poklady?” (3,20,21). Ale i v nejhlubší temnotě víra umožňuje uznat s důvěrou a úctou “tajemství”: “Uznávám, že všechno můžeš a že žádný záměr tobě není neproveditelný” (42,2).

Postupně umožňuje Zjevení se stále větší jasností pochopit jádro nesmrtelného života, které Stvořitel vložil do srdce člověka: “On učinil všechno krásné a v pravý čas, lidem dal do srdce i touhu po věčnosti” (Kaz 3,11). Toto jádro celistvosti a plnosti čeká na to, aby se jako dar, který nám Bůh dal sám od sebe, projevilo v lásce a naplnilo účastí na jeho věčném životě.

“Ježíšovo jméno dalo sílu tomuto člověku” (Sk 3,16): v nejistotách lidské existence Ježíš přivádí smysl života k naplnění.

32. Zkušenost starozákonního lidu se obnovuje ve zkušenosti všech “chudých”, kteří potkávají Ježíše z Nazareta. Tak jak Bůh, “který miluje život” (Mdr 11,26), ochránil již izraelský národ uprostřed nebezpečí, tak nyní Boží Syn zvěstuje všem, kteří se cítí ohroženi nebo omezováni ve své existenci, že i jejich život je dobrem, jemuž Otcova láska dává smysl a hodnotu.

“Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluchí slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium” (Lk 7,22). Těmito slovy proroka Izaiáše (35,5-6; 61,1) Ježíš vysvětluje význam svého poslání: tak se všichni, kteří trpí, protože jejich existence je nějakým způsobem “omezována”, dovídají od něho radostnou zvěst, že se Bůh o ně zajímá, a dostává se jim ujištění, že i jejich život je darem, který Otec žárlivě střeží ve svých dlaních (srv. 6,25-34).

Jsou to právě “chudí”, k nimž se Ježíš obrací svým kázáním a svou činností. Zástupy nemocných a vyděděných, které jdou za ním a hledají ho (srv. Mt 4,23-25), objevují v jeho slovech a v jeho skutcích, jak velkou hodnotu má jejich život a jak opodstatněné je jejich očekávání spásy.

A stejně je tomu i v poslání církve už od jejího vzniku. Ona, která hlásá Ježíše jako toho, jenž “procházel zemí, všem pomáhal a uzdravoval všechny, kteří byli v moci ďáblů, neboť Bůh byl s ním” (Sk 10,38), ví, že je nositelkou poselství spásy, jež zaznívá v celé své novosti právě v situacích bídy a chudoby lidského života. Tak to učinil Petr při uzdravení chromého člověka, kterého každý den posadili k bráně jeruzalémského chrámu zvané “Krásná”, aby prosil o almužnu: “Stříbro ani zlato nemám, ale co mám, to ti dám: ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod!” (Sk 3,15). Ve víře v Ježíše, “původce života” (Sk 3,15), získává život, který tu dosud ležel v opuštěnosti a nářku, znovu sebevědomí a plnou důstojnost.

Slova a skutky Ježíše a jeho církve se netýkají pouze toho, kdo je postižen nemocí, utrpením nebo různými formami vyhoštění na okraj společnosti. Mnohem hlouběji se týkají samého smyslu každého člověka v jeho mravních a duchovních rozměrech. Jen ten, kdo uzná, že jeho život je poznamenán nemocí hříchu, může nalézt v setkání s Ježíšem Spasitelem pravdu a původní smysl vlastní existence. Podle jeho vlastních slov “lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. Nepřišel volat k pokání spravedlivé, ale hříšníky” (Lk 5,31-32).

Kdo si naopak jako boháč v podobnosti evangelia myslí, že si může zajistit svůj život pouze tím, že vlastní hmotné statky, ten se ve skutečnosti mylí: hmotné štěstí jej opouští a on zůstane bez statků, aniž by dospěl k poznání pravého významu slov: “Ještě tuto noc požádám od tebe tvou duši, a čím bude to, co jsi nashromáždil?” (Lk 12,20).

33. Přímo v Ježíšově životě od jeho počátku až do konce se setkáváme s touto zvláštní “dialektikou” mezi zkušeností z ohrožení lidského života a potvrzováním jeho hodnoty. Vždyť Ježíšův život je ohrožován už od jeho narození. Jistě, nachází přijetí od spravedlivých, kteří se přidávají k Mariinu radostnému a ochotnému “Ano” (srv. Lk 1,38). Ale hned také naráží na odmítání ze strany světa, který se k němu staví nepřátelsky a hledá dítě, “aby je zabil” (Mt 2,13), nebo zůstává lhostejný a nevšimavý k naplnění tajemství tohoto života, který přichází na svět: “Nenašlo se pro ně místo pod střechou” (Lk 2,7). Právě z protikladu mezi hrozbami a nejistotami na jedné straně a mocí Božího daru na druhé straně září tím větší silou sláva, která proniká z nazaretského domku i z betlémského chléva: tento život, který se rodí, je spásou pro celé lidstvo (srv. Lk 2,11).

Ježíš beze zbytku přijímá protiklady a nebezpečí života: “byl bohatý, ale pro vás se stal chudým, abyste vy jeho chudobou zbohatli” (2 Kor 8,9). Chudoba, o níž mluví Pavel, není pouze zřeknutí se božských výsad, nýbrž i sdílení nejponiženějších a nejnejistějších podmínek lidského života (srv. Fil. 2,6-7).

Ježíš prožívá tuto chudobu během celého svého života až k jeho vyvrcholení na kříži: “Ponížil se, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno” (Fil 2,8-9). A právě ve své smrti zjevuje Ježíš celou svou velikost a hodnotu života, protože jeho oběť na kříži se stala pramenem nového života pro všechny lidi (srv. J 12,32). Na této své pouti napříč protiklady života i jeho ztrátou je Ježíš veden jistotou, že jeho život je v rukou Otcových. Právě proto může říci na kříži: “Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha” (Lk 23,46), totiž svůj život. Opravdu velká je hodnota lidského života, jestliže jej Boží Syn přijal a vrátil jej tam na tom místě, kde se uskutečňuje spása pro celé lidstvo!

“Povolání... aby přijali podobu jeho Syna” (Řím 8,28-29): Boží sláva září na lidské tváři.

34. Život je vždy dobro. To je intuitivní tušení, ba přímo údaj zkušenosti, která vyzývá člověka k tomu, aby z ní dospěl k pochopení hluboké pravdy.

Proč je život dobrem? Tato otázka se táhne celou biblí a už na jejích prvních stránkách nachází výmluvnou a úchvatnou odpověď. Život, který Bůh dává člověku, je odlišný a jedinečný ve srovnání s životem ostatních živých tvorů, přestože je s nimi spřízněn prachem země (srv. Gen 2,7; 3,19; Job 34,15; Ž 103,14; 104,29), je ve světě zjevením Boha, znamením jeho přítomnosti, stopou jeho slávy (srv. Gen 1,26-27; Ž 8,6). To chtěl podtrhnout také svatý Irenej z Lyonu svou proslulou definicí: “živý člověk je Boží slávou”.²³ Člověk dostal velmi vysokou důstojnost, jež má své kořeny ve vnitřním svazku, který ho spojuje se Stvořitelem: v člověku září odlesk samé Boží skutečnosti.

Potvrzuje to kniha Geneze ve zprávě o stvoření, kde klade člověka na vrchol Boží stvořiteléské činnosti jako její korunu a završení procesu, který postupuje od nezměrného chaosu až k nejdokonalejšímu tvorů. Všechno ve stvoření je zaměřeno na člověka a všechno je mu podřízeno: “Naplňte zemi; podmaňte si ji a panujte... nade vším živým” (1,28), přikazuje Bůh muži a ženě. Podobné poselství přichází také z druhé zprávy o stvoření: “Hospodin Bůh postavil člověka do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a sřežil” (2,15). Tak je potvrzeno prvenství člověka nad věcmi: jsou stvořeny pro něho a svěřeny jeho odpovědnosti, zatímco on sám nesmí být zotročen rovnými a ponížěn na úroveň věci.

V biblickém vyprávění je odlišnost člověka od ostatního tvorstva zřejmá především z toho, že jen jeho stvoření je představeno jako plod zvláštního Božího úradku, rozhodnutí, které spočívá v tom, že Bůh stanoví zvláštní a specifický svazek mezi člověkem a Stvořitelem: “Učiňme člověka, aby byl naším obrazem a podle naší podoby” (Gen 1,26). Život, který Bůh

nabízí člověku, je darem, kterým Bůh sdílí něco sobě vlastního se svým tvorem.

Izrael se bude dlouho ptát, jaký smysl má tento zvláštní a jedinečný svazek člověka s Bohem. I kniha Sirachovec uznává, že Bůh, který tvořil lidi, “podle své vůle je vybavil silou, učinil je takové, aby byli jeho vlastním obrazem” (17,3). Tím nemá autor na mysli pouze vládu nad světem, nýbrž i duševní schopnosti, které jsou vlastní člověku, jako je rozum, rozlišování dobrého a zlého, svobodná vůle: “Naplnil je chápavostí a rozumností a ukázal jim, co je dobré a co zlé” (Sir 17,6). Schopnost dosáhnout pravdy a svoboda jsou výsadami člověka, neboť je stvořen k obrazu Stvořitele, pravého a spravedlivého Boha (srv. Dt 32,4). Mezi všemi viditelnými tvory jedině člověk je “s to poznat a milovat svého Stvořitele”.²⁴ Život, který Bůh dává člověku, je mnohem víc než dočasná existence. Je to snaha po plnosti života; je to zárodek existence, která jde za hranice času: “Bůh totiž stvořil člověka k neporušitelnosti a učinil ho obrazem vlastní nepomíjivosti” (Mdr 2,23).

35. I biblická zpráva o stvoření vyjadřuje totéž přesvědčení. Starobylé vyprávění totiž mluví o božském dechu, který Bůh vdechl člověku, aby tak vstoupil do života: “I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem” (Gen 2,7).

Božský původ tohoto ducha života vysvětluje věčnou nespokojenost, která člověka doprovází v jeho dnech. Protože je stvořen Bohem a nese v sobě nesmazatelnou Boží stopu, člověk k Němu přirozeně tíhne. Naslouchá-li hluboké touze svého srdce, musí každý člověk uznat pravdivost slov, vyslovených svatým Augustinem: “Stvořil jsi nás pro sebe, Pane, a naše srdce je neklidné, dokud nespočine v Tobě”.²⁵

Velmi výmluvná je nespokojenost, kterou je zachvácen život člověka v ráji, když byl jeho protějškem pouze rostlinný a živočišný svět (srv. Gen 2,20). Teprve až se objeví žena, bytost, která je tělem z jeho těla a kostí z jeho kostí (Gen 2,23), v níž také žije duch Boha Stvořitele, může uspokojit potřebu meziosobního rozhovoru, který je tak důležitý pro lidskou existenci. V tom druhém, muži či ženě, se zrcadlí sám Bůh, konečný přístav, který jedině může uspokojit každou lidskou osobu.

“Co je člověk, že na něho pamatuješ, syn člověka, že se ho ujímáš?” ptá se žalmista (Ž 8,5). Tváří v tvář nezměrnosti vesmíru je docela maličký a bezvýznamný; ale právě tento protiklad dává vyniknout jeho velikosti: “Jen maličko jsi ho omezil, že není roven andělům, (ale mohlo by se také přeložit: že není roven Bohu), korunuješ ho slávou a důstojností” (8,6). Boží sláva vyzařuje z lidské tváře. V něm nachází Stvořitel svůj odpočinek, jak komentuje s úžasem a v pohnutí svatý Ambrož: “Skončil šestý den, uzavřelo se stvoření světa vytvořením mistrovského díla, kterým je člověk; ten má vládu nad všemi živými bytostmi a je jakýmsi vyvrcholením vesmíru a svrchovanou krásou všeho stvořeného bytí. Opravdu bychom měli zachovávat uctivé mlčení, protože Pán si odpočinul od veškeré práce na budování světa. Odpočinul si pak v nitru člověka, odpočinul si v jeho mysli a v jeho myšlení; vždyť stvořil člověka, vybavil ho rozumem a dal mu schopnost napodobovat ho, usilovat o jeho ctnosti a dychtit po nebeských milostech. V těchto svých darech odpočívá Bůh, který řekl: “Kdepak je místo mého odpočinutí, ne-li u toho, kdo je pokorný, mírný a bojí se mých slov?” (Iz 66,1-2). Děkuji našemu Pánu Bohu, který stvořil tak úchvatné dílo, v němž našel své odpočinutí”.²⁶

36. Bohužel úchvatný Boží plán byl zatemněn vpádem hříchu do dějin. Hříchem se člověk bouří proti Stvořiteli a končí tím, že vzdává božskou poctu tvorům: “Klanějí se a slouží tvorstvu místo Stvořiteli” (Řím 1,25). Tímto způsobem lidská bytost nejen že znetvoří v sobě Boží obraz, ale má sklon urážet jej i v druhých tím, že nezradí vztahy bratrské družnosti postojí nedůvěry, lhostejnosti, nepřátelství, až k vražedné nenávisti. Když se neuznává Bůh jako Bůh, zrazuje se hluboký význam člověka a poškozují se společenství mezi lidmi.

Příchodem Božího Syna v lidském těle se opět Boží obraz do lidského života vrací, září a zjevuje se v plné síle: “On je obraz neviditelného Boha” (Kol 1,15), “odlesk Boží slávy a výraz Boží podstaty” (Žid 1,3). On je dokonalým obrazem Otce.

Plán života svěřený prvnímu Adamovi konečně nachází své naplnění v Kristu. Zatímco Adamova neposlušnost ničí a znetvořuje Boží plán o životě člověka a přivádí na svět smrt, Kristova vykupitelská poslušnost je pramenem milosti, která se vylévá na lidi a otevírá dokořán všechny brány království života (srv. Řím 5,12-21). Apoštol Pavel tvrdí: “První Adam se stal pozemskou živou bytostí - poslední Adam je však Duchem, který dává život” (1 Kor 15,45).

Všem, kteří přijmou cestu následování Krista, je dána plnost života: v nich je pak Boží obraz restaurován, obnoven a doveden k dokonalosti. To je totiž plán, který má Bůh s lidmi: aby se stali “podobní obrazu jeho Syna” (Řím 8,29). Jen tak, v záři tohoto obrazu, může být člověk osvobozen z otroctví modloslužby, může obnovit ztracené bratrství a znovu najít svou totožnost. “A každý, kdo žije a ve mne věří, neumře na věky” (J 11,26): dar věčného života.

37. Život, který Boží Syn přišel dát lidem, se neomezuje na pouhou dočasnou existenci. Život, který je “v něm” od věčnosti a je “světlem lidí” (J 1,4), spočívá v tom, že je zrozen z Boha a má účast na plnosti jeho lásky: “Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi. Ti se nenarodili z krve ani z vůle těla ani z vůle muže, nýbrž narodili se z Boha” (J 1,12-13).

Ježíš někdy nazývá tento život, který přišel dát, zcela jednoduše: “život”; a představuje zrození z Boha jako nezbytnou podmínku, aby člověk mohl dosáhnout cíle, pro který ho Bůh stvořil: “Nenarodí-li se kdo shůry, nemůže spatřit Boží království” (J 3,3). Dar tohoto života je vlastním smyslem Ježíšova poslání: on “je ten, který sestupuje z nebe a dává život světu” (J 6,33), takže může tvrdit zcela oprávněně: “Kdo mě následuje... bude mít světlo života” (J 8,12).

Jindy Ježíš mluví o “věčném životě”, kde přídatné jméno nepoukazuje pouze na nějaký nadzemský výhled. Život, který Ježíš slibuje a dává, je “věčný”, protože je to plná účast na životě “Věčného”. Každý, kdo věří v Ježíše a vstoupí do společenství s Ním, má život věčný (srv. J 3,15; 6,40), protože od něho slyší jediná slova, která zjevují a vlévají plnost života jeho existenci; jsou to “slova věčného života”, která Petr uznává ve svém vyznání víry: “Pane, ke komu bychom šli? Ty máš slova věčného života. A my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi ten Svatý Boží” (J 6,68-69). V čem spočívá věčný život, to prohlašuje sám Ježíš, když se obrací k Otci ve velekněžské modlitbě: “A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista” (J 17,3). Poznat Boha a jeho Syna znamená přijmout tajemství sdílení Lásky Otce, Syna a Ducha svatého ve vlastním životě, který se už od nynějška otevírá věčnému životu v účasti na božském životě.

38. Věčný život je tedy život samého Boha a zároveň život Božích dětí. Stále nový úžas a nezměrná vděčnost musí naplňovat věřící před těmito neočekávanými a nevýslovnými pravdami, kterých se nám v Kristu od Boha dostává. Věřící přijímá za svá slova apoštola Jana: “Jak velikou lásku nám Otec daroval: byli jsme nazváni Božími dětmi a jsme jimi... Milovaní, nyní jsme Boží děti; a ještě nevyšlo najevo, co budeme! Víme však, až se zjeví, že mu budeme podobni, protože ho spatříme takového, jaký jest” (1 J 3,1-2).

Tak dosahuje křesťanská pravda o životě svého vrcholu. Jeho důstojnost nezávisí pouze na jeho původu, který pochází od Boha, nýbrž i na jeho cíli, neboť je povolán ke společenství s Bohem, aby ho poznával a miloval. Ve světle této pravdy upřesňuje a doplňuje svatý Irenej svou chválu člověka: “Boží slávou je živý člověk, ale život člověka spočívá v nazírání Boha.”²⁷

Z toho vyplývají bezprostřední důsledky pro lidský život již v jeho pozemských podmínkách, v nichž ale už klíčí a roste věčný život. Miluje-li člověk instinktivně život, protože je dobrem, pak tato láska získává další motivaci a sílu, novou plnost a hloubku z božských rozměrů tohoto dobra. Z tohoto hlediska se láska každé lidské bytosti k životu neomezuje na prosté úsilí o prostor, v němž by vyjádřila sama sebe a navázala vztah ke druhým, nýbrž se v radostném vědomí, že může učinit z vlastní existence “místo” Božího zjevení, setkání a společenství s Ním. Život, který nám Ježíš dává, nijak neznehodnocuje naši časnou existenci, ale přijímá ji a vede k jejímu poslednímu určení: “Já jsem vzkříšení a život... kdo žije a ve mne věří, nezemře na věky” (J 11,25.26).

Budu volat k odpovědnosti... každého jeho bratra” (Gen 9,5): úcta a láska k životu všech.

39. Lidský život pochází od Boha, je jeho darem, jeho obrazem a věrnou podobou, účastí na jeho oživujícím dechu. Bůh je tedy jediným pánem tohoto života; žádný člověk s ním nemůže volně nakládat. Sám Bůh to potvrzuje po potopě Noemovi: “Za život člověka budu volat k odpovědnosti každého jeho bratra” (Gen 9,5). A biblický text dbá na to, aby zdůraznil, že posvátnost života má svůj základ v Bohu a v jeho stvořitelském díle: “... neboť stvořil člověka, aby byl obrazem Božím” (9,6).

Život a smrt člověka jsou tedy v rukou Božích, v jeho moci: “V jeho ruce je všechno, co žije, duch každého lidského tvora”, volá Job (12,10). “Hospodin usmrcuje i obživuje, do podsvětí přivádí a vyvádí též odtud” (1 Sam 2,6). Pouze On může říci: “Já usmrcuji i obživuji” (Dt 32,39).

Tuto moc však Bůh nevykonává jako hrozbu a svévoli, nýbrž jako láskyplnou péči s starost o své tvory. Je-li pravda, že život člověka je v rukou Božích, je pravdou rovněž to, že jsou to ruce laskavé jako ruce matky, která přijímá, živí své dítě a pečuje o ně: “Chovám se klidně a tiše. Jako nakojené dítě u své matky, jako nakojené dítě je ve mně má duše” (Ž 131,3; srv. Iz 49,15; 66,12.13; Oz 11,4). Tak Izrael nevidí v událostech národů a v osudu jednotlivců plod čiré náhody nebo slepého osudu, nýbrž výsledek plánu lásky, do něhož Bůh zahrnuje všechny životní možnosti, aby tak čelil silám smrti, které se rodí z hříchu: “Bůh neučinil smrt, ani se netěší ze záhuby živých. Stvořil totiž všechno, aby to bylo” (Mdr 1,13-14).

40. Z posvátnosti života pramení jeho nedotknutelnost, vepsaná od počátku do srdce člověka, do jeho svědomí. Otázka “Cos to učinil?” (Gen 4,10), kterou se Hospodin obrací na Kaina po tom, co zabil svého bratra, tlumočí zkušenost každého člověka; hluboko v jeho svědomí se mu stále připomíná nedotknutelnost života - jeho vlastního života i života těch druhých - jako skutečnosti, která mu nepatří, protože je vlastnictvím a darem Boha Stvořitele a Otce.

Příkázání týkající se nedotknutelnosti lidského života zaznívá uprostřed “desatera” v Úmluvě z hory Sinaj (srv. Ex 34,28). Zakazuje především zabití člověka: “Nezabiješ!” (Ex 20,13): “Nepřipustíš, aby byl zabit nevinný a spravedlivý” (Ex 23,7); ale zakazuje také - jak stojí výslovně v dalším izraelském zákonodárství - každé zranění způsobené někým druhým (srv. Ex 21,12-27). Jistě je třeba uznat, že tato citlivost pro hodnotu života, byť jasně vyhraněná, nedosahuje ve Starém zákoně ještě takové vytríbenosti jako v Horském kázání, jak vysvítá z některých aspektů tehdy platného zákonodárství, jež předvíдалo těžké tělesné tresty a dokonce i trest smrti. Avšak toto poselství jako celek, který teprve Nový zákon přivede k dokonalosti, je mocná výzva k respektování nedotknutelnosti fyzického života a osobní integrity a vrcholí v pozitivním příkazu, který zavazuje starat se o bližního jako o sebe: “Budeš milovat svého bližního jako sebe samého” (Lv 19,18).

41. Příkázání “Nezabiješ!”, obsažené a prohloubené v onom pozitivním příkazu lásky k bližnímu, potvrzuje Pán Ježíš jako plně platné. Bohatému mladíkovi, který se ho ptá: “Mistře, co dobrého mám dělat, abych získal věčný život?” odpovídá: “Chceš-li vejít do života, zachovávej příkázání” (Mt 19,16.17). A jako první uvádí: “Nezabiješ!” (v.18). V Horském kázání Ježíš požaduje od svých učedníků větší spravedlnost než mají zákoníci a farizejové, a to na poli úcty k životu: “Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům: Nezabiješ! Kdo by zabil, bude vydán soudu. Já však vám pravím, že již ten, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu; kdo snižuje svého bratra, bude vydán radě; a kdo svého bratra zatracuje, propadne pekelnému ohni” (Mt 5,21-22).

Svémi slovy a svým jednáním Ježíš dále zdůrazňuje pozitivní požadavky příkázání o nedotknutelnosti života. Ty existovaly už ve Starém zákoně, kde zákonodárství dbalo o to, aby byla zaručena ochrana v životních situacích slabým nebo ohroženým cizincům, vdovám, sirotkům, nemocným a chudým, a také přímo ochrana samého života před narozením (srv. Ex 21,22; 22,20-26). S Ježíšem získávají tyto kladné požadavky novou sílu a nový impuls a projevují se v celé své šíři a hloubce: od péče o život bratra (rodinného příslušníka, příslušníka

téhož národa, cizince, který bydlí v izraelské zemi) přecházejí až k péči o přistěhovalce, ano až k lásce k nepříteli.

Cizinec přestává být cizincem pro toho, kdo se má stát bližním každému, kdo je v nouzi, vzít na sebe odpovědnost za jeho život, jak učí výmluvným a přesvědčivým způsobem podobenství o dobrém samaritánovi (srv. Lk 10,25-37). I nepřítel přestává být takovým pro toho, kdo ho má milovat (srv. Mt 5,38-48; Lk 6,27-35) a “činit mu dobře” (srv. Lk 6,27.33.35), tím že mu v nouzi ihned a nezištně přispěchá na pomoc (srv. Lk 6,34-35). Vrcholem této lásky je modlitba za nepřítel, kterou se dostáváme do souzvuku se starostlivou Boží láskou: “Já však vám pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé” (Mt 5,44-45; srv. Lk 6,28.35).

Boží přikázání na ochranu lidského života má tedy svůj nejhlubší aspekt v požadavku úcty a lásky vůči každému člověku a vůči jeho životu. Tímto učením se obrací apoštol Pavel na římské křesťany, když se odvolává na Ježíšova slova: “Vždyť přikázání nezcižolíš, nezabiješ, nepokradeš, nepožádáš a kterákoliv jiná jsou shrnuta v tomto slovu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Láska neudělá bližnímu nic zlého. Je tedy láska naplněním zákona” (Řím 13,8-10).

“Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji” (Gen 1,28); odpovědnost člověka za život.

42. Chránit a rozvíjet, ctít a milovat život, to je úkol, který Bůh svěřuje každému člověku tím, že ho jako svůj živoucí obraz povolává k účasti na panování nad světem: “Bůh jim požehnal a řekl jim: Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte si ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbá” (Gen 1,28).

Biblický text vysvětluje rozsah a hloubku vlády, kterou Bůh svěřuje člověku. Jde především o vládu nad zemí a nad každým živočichem, jak připomíná kniha Moudrosti: “Bože našich otců, milosrdný Hospodine... ve své moudrosti jsi vytvořil člověka, aby vládl nad tvory, kterým jsi dal vzniknout, a aby spravoval svět v svatosti a spravedlnosti” (9,1.2-3). I žalmista velebí vládu člověka jako znamení slávy cti, kterou dostal od Stvořitele: “Svěřuješ mu vládu nad dílem svých rukou, všechno mu kladeš pod nohy: všechen brav a skot a také polní zvířata a ptactvo nebeské a mořské ryby i netvora, který se prohání po mořských stezkách” (Ž 8,7-8). Člověk, který byl povolán, aby obdělával a střežil zahradu světa (srv. Gen 2,15), má zvláštní odpovědnost za životní prostředí, totiž za stvoření, které Bůh dal do služeb jeho osobní důstojnosti, jeho života: odpovědnost, která se vztahuje nejen k přítomnosti, nýbrž i k příštím generacím. Ekologická otázka - od uchování přirozeného prostředí (habitat) různých druhů živočichů a různých forem života až k “lidské ekologii” ve vlastním slova smyslu²⁸ - nachází v biblickém textu zářivý a mocný etický návod k řešení, jež respektuje velké dobro života, a to každého života. Vždyť “vláda svěřená Stvořitelem člověku není žádná absolutní moc, ani nelze mluvit o svobodě “užívat a zneužívat”, nebo nakládat libovolně s věcmi. Omezení, které sám Stvořitel uložil už od počátku a symbolicky vyjádřené zákazem “jíst ovoce stromu” (srv. Gen 2,16-17), ukazuje s dostatečnou jasností, že vůči viditelné přírodě jsme podřízeni nejen biologickým, nýbrž i mravním zákonům, které nelze beztrestně překračovat”²⁹

43. Jistá účast člověka na Boží svrchovanosti se projevuje i ve zvláštní odpovědnosti, která je mu svěřena vůči samotnému lidskému životu. Tato odpovědnost dosahuje svého vrcholu darováním života prostřednictvím plození, které uskutečňuje muž a žena v manželství. Není dobře, aby člověk byl sám (Gen 2,18), a ten, který stvořil na počátku lidi a učinil je jako muže a ženu (Mt 19,4), chtěl jim dopřát jistého zvláštního účastenství na svém stvořitelském díle, a proto muži a ženě požehnal slovy: “Plodte a množte se” (Gen 1,28)”³⁰

Když koncil mluví o “zvláštní účasti” muže a ženy na Božím “stvořitelském díle”, chce vyzdvihnout, že plození dítěte je hluboce lidská a na výsost náboženská událost, protože spojuje manžele, kteří se stávají “jedním tělem”, a zároveň samého Boha, který se zde zpřítomňuje. Jak

jsem napsal v Dopise rodinám, “když se z manželského spojení dvou rodí nový člověk, přináší s sebou na svět zvláštní obraz a podobu samého Boha: v biologii plození je vepsán rodokmen lidské osoby. Když říkáme, že manželé jako rodiče jsou spolupracovníky Boha Stvořitele při početí a plození nové lidské bytosti, nemyslíme tím pouze biologické zákony; chceme spíš zdůraznit, že v lidském otcovství a mateřství je přítomen sám Bůh, a to zcela jiným způsobem než při kterémkoli jiném plození “na zemi”. Vždyť pouze od Boha může pocházet onen “obraz a podoba”, která je vlastní lidské bytosti, jak tomu bylo při stvoření. Plození je pokračováním stvoření”.³¹

Tomu učí přímo a výmluvou řeči posvátný text, který uvádí radostný výkřik první ženy, “matky všech živých” (Gen 3,20). Eva, vědomá si Božího zásahu, zvolá: “Získala jsem muže od Hospodina” (Gen 4,1). Při plození tedy, když rodiče předávají dítěti život, se díky stvoření nesmrtelné duše³² předává obraz a podoba samého Boha. V tomto smyslu se vyjadřuje začátek “knihy Adamova rodopisu”: “V den, kdy Bůh stvořil člověka, učinil jej k podobě Boží. Jako muže a ženu je stvořil, požehnal jim a v den, kdy je stvořil, nazval je lidmi. Adamovi bylo sto třicet let, když zplodil syna ke své podobě, podle

---

v opravdové spravedlnosti, aby všichni “mohli žít pokojným a klidným životem v opravdové zbožnosti a vážnosti” (1 Tim 2,2). Právě proto musí občanský zákon zajišťovat všem členům společnosti respektování některých základních práv, které jsou osobě vrozené a jež jakýkoliv pozitivní zákon musí uznávat a zaručovat. Prvním a základním mezi všemi je nedotknutelné právo na život každé nevinné lidské bytosti. I když se veřejná autorita může někdy zříci potlačení něčeho, čehož zákaz by způsobil větší škodu,⁹² nikdy nemůže přiznat některým osobám právo urážet jiné osoby tím, že neuznávají jejich tak základní právo jako je právo na život, i kdyby taková jednotlivci, kteří si toto právo osvojují, tvořili většinu společnosti. Zákonné tolerování potratu nebo eutanázie se vůbec nemůže odvolávat na respektování svědomí druhých, protože právě společnost má právo a povinnost bránit se proti zneužívání, k němuž může docházet ve jménu svědomí a pod záminkou svobody.⁹³

Jan XXIII. v encyklice *Pacem in terris* k tomu připomněl: “Společné dobro v moderní době nachází své základní měřítko v právech a povinnostech osoby. A proto hlavním úkolem veřejné moci je především uznávat, respektovat, kodifikovat, chránit a podporovat tato práva; a také přispívat k tomu, aby se snadněji mohly plnit příslušné povinnosti. Chránit nedotknutelnou oblast práv lidské osoby a usnadňovat plnění jejich povinností, to má být hlavní funkcí každé veřejné moci. A proto každý akt veřejné moci, který by byl popřením nebo porušením oněch práv, nebo takové porušení implikuje, je aktem odporujícím jejich nejvlastnějšímu smyslu, a proto zůstává prost jakékoliv právní hodnoty.”⁹⁴

72. Učení o nezbytnosti souladu mezi občanským a mravním zákonem vyplývá z celé tradice církve, jak to vysvětluje z opětovně citované encykliky Jana XXIII. “Autorita požaduje mravní řád, a ten pochází od Boha. Jestliže ale její zákony nebo zplnomocnění odporují tomuto řádu, a jsou tedy v rozporu s Boží vůlí, nemají moc zavazovat se svědomí...; ba v takovém případě autorita přestává být autoritou a zvrhává se ve zvlí”.⁹⁵ Je to jasné učení svatého Tomáše Akvinského, který píše mezi jiným: “Lidský zákon je natolik zákonem, nakolik se shoduje se zdravým rozumem, a tedy pochází z věčného zákona. Je-li naopak nějaký zákon v rozporu s rozumem, nazývá se ničemným zákonem; v takovém případě přestává být zákonem a stává se spíše úkonem násilí”.⁹⁶ A dále říká: “Každý zákon vydaný lidmi má natolik charakter zákona, nakolik je odvozený z přirozeného zákona. Je-li však v něčem v rozporu s přirozeným zákonem, tehdy už nebude zákonem, nýbrž zmařením zákona.”⁹⁷

První a bezprostřední aplikace tohoto učení se týká občanského zákona, který neuznává základní právo na život, jež je každému člověku vlastní. Tímto způsobem jsou zákony, které

opravňují k přímému usmrcení nevinných lidských bytostí potratem a eutanazií v naprostém a neslučitelném rozporu s nedotknutelným právem na život, které je vlastní všem lidem, a popírají tedy rovnost všech před zákonem. Dalo by se namítnout, že se to netýká eutanázie, když o ni dotyčný člověk s plným vědomím požádá. Kdyby však nějaký stát právně uznal takovou žádost a povolil její provádění, uzákonil by případ sebevraždy - usmrcení člověka, proti základním zásadám, že není možno libovolně nakládat s životem a že je nutno chránit každý nevinný lidský život. Tímto způsobem se podporuje snižování úcty k životu a otevírá se cesta k jednání, které ničí důvěru ve společenské vztahy.

Zákony, jež povolují a podporují potrat a eutanázii, se radikálně staví nejen proti dobru jedince, nýbrž i proti společnému dobru, a postrádají tedy zcela právní platnost. Služba, kterou má společnost prokazovat lidské osobě, je důvodem její existence. Zneuznání práva na život vede k usmrcení osoby. To staví společnost do příkrého a nenapravitelného rozporu s možností uskutečňovat společné dobro. Z toho vyplývá, že civilní zákon, který opravňuje k provádění potratu nebo eutanázie, právě proto přestává být opravdovým a mravně závazným - civilním životem.

73. Potrat a eutanázie jsou tedy zločiny a žádný lidský zákon si nemůže dělat nárok na jejich legalizaci. Zákony tohoto druhu nejenže nevytvářejí žádný závazek ve svědomí, nýbrž vyvolávají spíše vážnou a zřetelnou povinnost vzepřít se jim prostřednictvím námitek z důvodů svědomí. Již od prvních dob církve apoštolská kázání vštěpovala křesťanům povinnost poslouchat právoplatně ustanovenou veřejnou autoritu (srv. Řím 13,1-7; 1 Pt 2,13-14), ale zároveň důrazně napomínala, že "je nutno poslouchat spíše Boha než lidi" (Sk 5,29). Již ve Starém zákoně najdeme právě ve vztahu k hrozbám proti životu výrazný příklad odporu k nespravedlivému příkazu veřejné autority.

Hebrejské porodní asistentky se vzepřely faraónovi, který nařídil, aby zabíjely každé novorozeně mužského pohlaví. "Neřídily se rozkazem egyptského krále a nechávaly hochy naživu" (Ex 1,17). Ale je třeba si všimnout hlubokého důvodu jejich jednání: "Porodní báby se bály Hospodina" (tamtéž). A právě z poslušnosti vůči Bohu - jemu jedinému náleží ona bázeň, jež je uznáním jeho absolutní svrchovanosti - pramení síla a odvaha odporovat nespravedlivým lidským zákonům. Je to síla a odvaha toho, kdo je ochoten jít i do vězení nebo být zabit mečem, v jistotě, že "v tom spočívá trpělivost a víra svatých" (Zj 13,10).

Proto není nikdy dovoleno podřizovat se zákonu, jenž je sám o sobě nespravedlivý, jako je onen o potratu nebo eutanázii, "ani se zapojit do kampaně na podporu takového zákona, ani mu dát svůj hlas při hlasování."⁹⁸

Zvláštní problém svědomí by mohl nastat v těch případech, v nichž by parlamentní hlasování bylo rozhodující ve prospěch mnohem přísnějšího zákona, zaměřeného na omezení počtu povolených umělých potratů proti mnohem víc permisivnímu již platnému zákonu nebo předloženému k hlasování. Takové případy nejsou řídké.

Lze totiž konstatovat, že zatímco v některých částech světa pokračují kampaně pro zavedení zákonů ve prospěch potratu, podporované nezřídka mocnými mezinárodními organizacemi, v jiných národech naopak - zvláště v těch, které již prodělaly hořkou zkušenost s podobným permisivním zákonodárstvím - se objevují příznaky změny názoru. V hypotetickém případě, kdyby nějaký poslanec, jehož osobní jednoznačná opozice proti potratu je jasná a všem známá, a kdyby nebylo možno zažehnat nebo zcela zrušit zákon o potratu, může bez výčitek svědomí dát svou podporu návrhům, zaměřeným na omezení škod takového zákona nebo na zmenšení jeho záporných vlivů v oblasti kultury a veřejné mravnosti. Takový postup nepředstavuje nedovolenou spolupráci na nespravedlivém zákoně; spíše je splněním povinnosti usilovat o omezení jeho ničemného aspektu.

74. Zavádění nespravedlivých zákonů staví často mravně čestné lidi před obtížné problémy svědomí, když jsou povinni trvat na svém právu, že nemohou být nuceni, aby se podíleli na mravně špatném jednání. Někdy jsou rozhodnutí, jež je nutno učinit, bolestná a mohou

vyžadovat obět' ve formě ztráty významného odborného postavení nebo nároku na služební postup. V jiných případech se může ukázat, že některá opatření, sama o sobě indiferentní nebo dokonce pozitivní, která předvídají některé části jinak v celku nespravedlivého zákona, umožňují zachránit ohrožené lidské životy. Na druhé straně však vyvstávají oprávněné obavy, že ochota uskutečňovat taková opatření nejen že vyvolá pohoršení nebo povede k oslabení nezbytné opozice proti útokům na život, ale i pozvolna vede k tomu, že dotyčný stále více zaujímá shovívavý postoj.

K objasnění tohoto těžkého mravního problému je třeba připomenout všeobecné zásady o spolupráci na špatných skutečích. Křesťané, jako všichni lidi dobré vůle, jsou pod vážným závazkem svědomí povoláni k tomu, aby neposkytovali formální spolupráci těm praktikám, jež odporují Božímu zákonu, i když je občanské zákonodárství připouští. Vždyť z morálního hlediska není nikdy dovoleno formálně spolupracovat se zlem. K takové spolupráci dochází, když provedené opatření buď přímo svojí povahou nebo výsledným dopadem, jakého nabývá v konkrétních souvislostech, je nutno kvalifikovat jako přímou spoluúčasť na jednání zaměřeném proti nevinnému lidskému životu nebo jako souhlasné sdílení nemravného záměru hlavního vykonavatele. Takovou spolupráci nelze nikdy ospravedlnit, ani s odvoláním na respektování svobody druhého, ani odkazem na to, že ji občanský zákon předvídá a vyžaduje: neboť za skutky, které osobně koná, nese každý sám morální odpovědnost, které se nikdo nikdy nemůže vyhnout a za niž bude souzen samým Bohem (srv. Řím 2,6; 14,12).

Odmítnout účast na páchání nespravedlnosti je nejen mravní povinností, nýbrž i základní lidské právo. Kdyby tomu tak nebylo, lidská osoba by byla nucena konat skutky vnitřně neslučitelné se svou důstojností, a tímto způsobem by byla radikálně ohrožena svoboda, jejíž smysl a autentický cíl spočívá v orientaci na pravdu a dobro. Jde tedy o zásadní právo, které právě jako takové by mělo být především občanským zákonem předvídáno a chráněno. V tomto smyslu by měla být lékařům, zdravotnickým pracovníkům a odpovědným vedoucím nemocničních zařízení, klinik a léčebných ústavů zaručena možnost odmítnout účast na poradní, přípravné, a prováděcí fázi podobných zákroků proti životu. Kdo se uchýlí k odmítnutí z důvodů svědomí, má být chráněn nejen před trestním postihem, nýbrž i před jakýmkoliv ohrožením po stránce právní, disciplinární, ekonomické nebo profesní.

*****

“Miluj svého bližního jako sám sebe” (Lk 10,27): “podporuj” život.

75. Boží přikázání nás učí cestě života. Přikázání ve formě zákonů, totiž ta, která prohlašují volbu určitého skutku za mravně nepřijatelnou, mají pro lidskou svobodu absolutní hodnotu: platí vždy a všude bez výjimky. Poukazují na to, že rozhodnutí pro určité způsoby jednání je zásadně neslučitelné s láskou k Bohu a s důstojností osoby stvořené k jeho obrazu: takové rozhodnutí nemůže být vyváženo žádným dobrým úmyslem ani žádným dobrým výsledkem, je totiž v nesmiřitelném rozporu se společenstvím mezi lidmi a odporuje základnímu rozhodnutí zaměřit svůj život k Bohu.⁹⁹

Již v tomto smyslu mají přikázání ve formě zákazů velmi důležitou kladnou funkci: “ne”, které bezpodmínečně vyžadují, je nepřekročitelná mez, pod kterou svobodný člověk nemůže sestoupit, a zároveň stanoví minimum, které musí respektovat a od něhož musí vycházet, aby vyslovil nesčetná “ano”, která jsou s to postupně zaplnit celý horizont dobra (srv. Mt 5,48). Přikázání, zvláště ve formě mravních zákazů, jsou počátkem a první nezbytnou etapou na cestě ke svobodě: “První svoboda spočívá v tom, píše svatý Augustin, že nemám žádné zločiny... jako je vražda, cizoložství, krádež, podvod, svatokrádež, atd. Nemá-li někdo nic společného s těmito zločiny (a žádný křesťan by neměl mít), začíná pozvedat hlavu ke svobodě, ale to je pouze počátek svobody, nikoliv dokonalá svoboda.”¹⁰⁰

76. Přikázání “nezabiješ!” stanoví tedy východisko na cestě k pravé svobodě, která nás vede

k tomu, abychom účinně podporovali život a rozvíjeli určité postoje a způsoby jednání v jeho službě: tím naplňujeme svou odpovědnost vůči osobám, které jsou nám svěřeny, a projevujeme skutky a v pravdě svou vděčnost Bohu za velký dar života (srv. Ž 139,13-14).

Stvořitel svěřil život člověka jeho odpovědné péči, ne však aby jím svévolně nakládal, nýbrž aby ho moudře chránil a s láskyplnou věrností jej spravoval. Bůh úmluvy svěřil život každého člověka druhému člověku, jeho bratru, podle zákona vzájemného dávání a přijímání, tj. darování sebe samého a přijímání toho druhého. V plnosti času, když se Boží Syn vtělil a vydal svůj život za člověka, ukázal, jakých výšin a hloubek může dosáhnout tento zákon vzájemnosti. Darem svého Ducha dává Kristus zákonu vzájemnosti, svěření člověka člověku, nový obsah a význam. Duch, který je tvůrcem společenství lásky, vytváří mezi lidmi nové bratrství a solidaritu, pravý odlesk tajemství vzájemného darování a přijímání, jež je vlastní Nejsvětější Trojici. Tým Duch se stává novým zákonem, který dává věřícím sílu a podněcuje jejich odpovědnost, aby prožívali vzájemnost sebedarováním a přijímáním druhého tím, že budou mít účast na lásce samého Ježíše Krista, a to podle jeho měřítek.

77. Tento nový zákon oduševňuje a formuje i přikázání “nezabiješ!”. Pro křesťana tedy zahrnuje imperativ respektovat, milovat a podporovat život každého bližního podle požadavků a rozměrů Boží lásky v Ježíši Kristu. “On za nás položil život. A tak i my jsme povinni položit život za své bratry” (1 J 3,16).

Přikázání “nezabiješ” zavazuje každého člověka také svými pozitivnějšími složkami k úctě, lásce a podpoře lidského života. Zaznívá totiž v mravním svědomí každého jako nepotlačitelná ozvěna původní smlouvy Boha Stvořitele s člověkem; všichni je mohou poznat ve světle rozumu a všichni je mohou zachovávat díky tajemnému působení Ducha, který vane, kam chce (srv. J 3,8), zasahuje a přitahuje každého člověka, který žije na tomto světě.

Všichni jsme tedy povinni prokazovat svému bližnímu službu lásky, aby byl jeho život chráněn a vždy rozvíjen, a to především ten nejslabší a ohrožený. Není to péče pouze osobní, nýbrž sociální, do které se všichni musíme zapojovat tím, že vkládáme do základů obnovené společnosti bezvýhradnou úctu k životu.

Žádá se od nás, abychom milovali život každého muže a každé ženy a vážili si jej, abychom vytrvale a s odvahou pracovali na tom, aby v naší době poznamenané příliš četnými znameními smrti konečně mohla vzniknout nová kultura života, plod kultury pravdy a lásky.

4. kapitola

Mně jste to učinili

Pro novou kulturu lidského života

“Vy jste lid, který si Bůh osvojil, aby hlásal jeho obdivuhodné skutky” (1 Pt 2,9): lid životu a pro život.

78. Církev přijala Evangelium jako zvěst a pramen radosti a spásy. Dostala je jako dar od Ježíše, poslaného Otcem, “aby přinesl chudým radostnou zvěst” (Lk 4,18). Převzala je skrze apoštoly, které On vyslal do celého světa (srv. Mk 16,15; Mt 28,19-20). Církev se zrodila z této evangelizační činnosti a cítí, jak v ní každý den zaznívá apoštolovo napomenutí: “Běda mně, kdybych nekázal evangelium” (1 Kor 9,16). Jak píše Pavel VI., “hlásat evangelium je milost a vlastní poslání církve, její nejhlubší totožnost. Existuje totiž kvůli tomu, aby evangelizovala.”¹⁰¹

Evangelizace je globální a dynamická činnost, která zapojuje celou církev v její účasti na prorockém, kněžském, a královském poslání Pána Ježíše. Jsou v ní totiž dimenze hlásání, slavení a služby lásky nerozlučně spojeny. Je to jediný hluboce církevní akt, který vyzývá k účasti všechny, kteří nějakým způsobem pracují pro Evangelium, každý podle svých darů a podle svého úřadu.

Tak je tomu také, když jde o hlásání Evangelia života, nedílné části Evangelia, kterým je Ježíš Kristus. Jsme ve službě tohoto evangelia naplnění vědomím, že jsme je dostali darem a že jsme byli poslání hlásat je celému lidstvu “až na sám konec země” (Sk 1,8). Posilujeme proto pokorné a vděčné vědomí, že jsme lid života a pro život, a tak také přede všemi vystupujeme.

79. Jsme lidem života, protože Bůh nám ve své nezištné lásce daroval Evangelium života a totéž Evangelium nás přeměnilo a spasilo. Znovu nás vykoupil “původce života” (Sk 3,15) cenou své předražené krve (srv. 1 Kor 6,20; 7,23; 1 Pt 1,19) a skrze křestní obmytí jsme byli do něho naštipeni (srv. Řím 6,5-6; Kol 2,12), jako větve, které berou z jediného kmene stromu mízu i plodnost (srv. J 15,5). Vnitřně obnoveni milostí Ducha, “Pána a Dárce života”, stali jsme se lidem pro život a jsme povolání k tomu, abychom podle toho také jednali.

Jsme posláni: sloužit životu to není naše chloubka, nýbrž naše povinnost, která vychází z vědomí, že jsme “lid, který si Bůh osvojil, aby hlásal jeho obdivuhodné skutky” (1 Pt 2,9). Na naší cestě nás vede a posiluje zákon lásky: je to láska, jejímž pramenem a vzorem je Boží Syn, který se stal člověkem a který “svou smrtí dal život světu.”¹⁰²

Jsme posláni jako lid. Je povinností všech i každého jednotlivce sloužit životu. Je to odpovědnost po výtce “církvní”, a ta vyžaduje cílevědomou a velkodušnou aktivitu všech složek a všech skupin křesťanského společenství. Společenský úkol tedy nevyklučuje ani nezmenšuje odpovědnost každého jednotlivce, neboť pro každého platí Pánův příkaz “stát se bližním” každému člověku: “Jdi a jednej také tak” (Lk 10,37).

Všichni společně cítíme povinnost hlásat Evangelium života, slavit je v liturgii a v celém životě a sloužit mu různými iniciativami a strukturami, které směřují k jeho podpoře a rozvoji.

“Co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám” (1 J 1,3): hlásat Evangelium života.

80. “Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, na co jsme hleděli a čeho se naše ruce dotýkaly, to zvěstujeme. Slovo života... zvěstujeme i vám, abyste byli ve společenství s námi” (1 J 1,1.3). Ježíš je jediné Evangelium: nemáme nic jiného, co bychom říkali nebo dosvědčovali.

A právě to je Ježíšova zvěst, abychom byli hlasateli života. On je totiž “Slovem života” (1 J 1,1). V něm “byl život zjeven” (1 J 1,2), ba on sám je “věčný Život, který byl u Otce a nám byl zjeven” (tamtéž). A tentýž život díky Duchu svatému dostal člověk. I pozemský život dostává svůj plný smysl, je-li zaměřen na život v plnosti “na věčný Život”.

Osvícení tímto Evangeliem života, cítíme potřebu je hlásat a vydávat mu svědectví v překvapivé novosti, jakou se vyznačuje: protože toto Evangelium je totožné se samým Ježíšem, který přinesl veškerou novost¹⁰³ a zvítězil nad “starobou”, překonává všechna lidská očekávání a odhaluje, k jak úchvatným výšinám je skrze milost vyvýšena důstojnost člověka. Tak ji nazírá svatý Řehoř Naziánský: “Člověk, který mezi bytostmi nic neznamená, který je prach, tráva, marnost, jakmile ho Bůh všehomíra přijme za syna, stane se příbuzným tohoto Bytí, jehož vznešenost a velikost nikdo nemůže spatřit, slyšet ani chápat. Jakými slovy, myšlenkami nebo vzletem ducha bude možno chválit překypující hojnost této milosti? Člověk překračuje svou přirozenost: ze smrtelníka se stává nesmrtelným, z pomíjivého se stává nepomíjivým, z prchavého věčným, z člověka se stává bohem.”¹⁰⁵

Vděčnost a radost z nesrovnatelné důstojnosti člověka nás podněcuje, abychom umožnili všem účast na tomto poselství: “Co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám, abyste i vy měli společenství s námi” (1 J 1,3). Je třeba udělat vše, aby Evangelium života dospělo do srdce každého muže a ženy a aby proniklo do nejskrytějších záhybů celé společnosti.

81. Jde o to především hlásat těžiště tohoto Evangelia. Ono je zvěstí o živém a blízkém Bohu, který nás volá k hlubokému společenství se sebou samým a otevírá nás jisté naději na věčný život; ono je potvrzením neoddelitelné souvislosti mezi osobou, jejím životem a její tělesností; ono je vysvětlením, že lidský život je životem vztahu, Božím darem, plodem a znamením jeho lásky; ono je zprávou, že Ježíš má mimořádný vztah ke každému člověku, že souhlasí, aby v každé lidské tváři bylo možno rozpoznat Kristovu tvář; ono dokládá, že “upřímné dávání sama sebe” je úkolem a místem, kde se plně realizuje vlastní svoboda.

Zároveň však jde o to poukázat na všechny důsledky tohoto Evangelia, jež lze shrnout takto: lidský život, cenný Boží dar, je posvátný a nedotknutelný a zvláště kvůli tomu jsou naprosto nepřijatelné takové zásahy jako je potrat a eutanázie, život člověka nejenže nesmí být usmrcen,

nýbrž musí být ochraňován s veškerou láskyplnou pozorností; život nachází svůj smysl v přijímané a dávané lásce, v jejímž obzoru nachází plnost pravdy sexualita a lidské plození; v této lásce má svůj smysl i utrpení a smrt, a i když zůstávají zahaleny tajemstvím, mohou vést ke spáse; respektování života vyžaduje, aby věda i technika byly vždy zaměřeny na člověka a na jeho integrální rozvoj; celá společnost má respektovat, chránit a podporovat důstojnost každé lidské osoby, v každé chvíli a za všech podmínek jejího života.

82. Abychom byli opravdu lidem ve službě života, musíme vytrvale a s odvahou předkládat tyto obsahy už od prvního hlásání evangelia a pak při katechezi a v různých formách sdělování, osobního dialogu a při veškeré výchovné činnosti. Je úkolem vychovatelů, učitelů, katechetů a teologů vyzdvihnout antropologické důvody, jež jsou základem a oporou respektování každého lidského života. Když dáme takovým způsobem zazářit původní novosti Evangelia života, budeme moci pomáhat všem, aby objevovali i ve světle rozumu a zkušenosti, jak křesťanské poselství plně osvětluje člověka a význam jeho bytí a existence; najdeme cenné styčné body pro kontakty a dialog i s nevěřícími, neboť jsme všichni společně povinni dát vznik nové kultuře života.

Zatímco jsme obklopeni přibývajícimi odporujícími hlasy a mnozí odmítají zdravé učení týkající se lidského života, cítíme, že i nám je adresována naléhavá prosba apoštola Pavla k Timotejovi: "Hlásej Boží slovo, ať přijdeš vhod či nevhod, usvědčuj, domlouvej, napomínej v trpělivém vyučování" (2 Tim 4,2). Toto napomenutí musí zaznívat zvláště mocně v srdci těch, kteří se v církvi z různého titulu podílejí bezprostředně na jejím poslání "učitelky" pravdy. Především má zaznívat pro nás biskupy: od nás se na prvním místě žádá, abychom se stali neúnavnými hlasateli Evangelia života; nám je také svěřen úkol bdít nad celistvým a věrným předáváním učení, předloženého v této encyklice a učinit co nejvhodnější opatření, aby byli věřící uchráněni před jakýmkoliv učením, které jí odporuje. Zvláštní pozornost musíme věnovat tomu, aby se na teologických fakultách, v seminářích a v různých katolických institucích rozšiřovalo, vysvětlovalo a prohlubovalo poznání zdravého učení. 106 Pavlovo napomenutí ať zaznívá pro všechny teology, pro pastýře a pro všechny, kteří vykonávají funkci učitelů, katechetů a vychovatelů svědomí: kéž jsou si vědomi své úlohy a nikdy si na sebe neberou těžkou odpovědnost za zradu pravdy a svého poslání tím, že by vykládali své osobní názory odporující Evangelium života, věrně předkládanému a vysvětlovanému učitelským úřadem.

Při hlásání tohoto Evangelia se nesmíme bát nepřátelství a nepopulárnosti a musíme odmítat jakýkoliv kompromis nebo obojakost, která by nás přizpůsobovala smýšlení tohoto světa (srv. Řím 12,2). Musíme být ve světě, ale ne ze světa (srv. J 15,19; 17,16) v síle, kterou dostáváme od Krista, jenž přemohl svět svou smrtí a zmrtvýchstáním (srv. J 16,33).

"Tobě vzdávám chválu, že jsi mě stvořil jako zázrak" (Ž 139,14): slavit Evangelium života.

83. Protože jsme posláni do světa jako "lid pro život", naše hlásání se má stát také opravdovou oslavou Evangelia života. Ano, působivou silou svých úkonů, symbolů a obřadů se tato oslava stává cenným a významným místem k předávání krásy a velikosti tohoto Evangelia.

K tomu je především nutné pěstovat v sobě i v druhých kontemplativní vidění. 107 To vzniká z víry v Boha života, který stvořil každého člověka tím, že ho vytvořil jako zázrak (srv. Ž 139,14). Je to pohled člověka, který vidí život v jeho hloubce a vnímá jeho dimenze jakožto nezaslouženého daru, který zahrnuje krásu i povolání ke svobodě a k odpovědnosti. Je to pohled člověka, který se nehodlá skutečnosti zmocnit, ale přijímá ji jako dar tím, že odhaluje v každé věci odlesk Stvořitele a v každé osobě jeho živý obraz (srv. Gen 1,27; Ž 8,6). Tento pohled se malomyslně nevzdává při pohledu na toho, kdo je nemocen, kdo trpí nebo se ocitá na pokraji života a prahu smrti; nýbrž vnímá tyto situace jako výzvu, aby šel hledat jejich smysl a právě v těchto situacích se otevírá, aby znovu našel ve tváři každé osoby pozvání k setkání, k rozhovoru a k solidaritě.

Je na čase, aby všichni přijali takový pohled a naplnění posvátným úžasem stali se opět schopnými mít v úctě a vážnosti každého člověka, jak nás k tomu vybízel Pavel VI. v jednom ze

svých vánočních poselství.108 Nový lid vykoupených proniknutý tímto kontemplativním pohledem nemůže nic jiného než propuknout v jásot hymny radosti, chvály a díky za neocenitelný dar života, za tajemství povolání každého člověka, aby v Kristu měl účast na životě milosti a na existenci nekončícího společenství s Bohem Stvořitelem a Otcem.

84. Slavit Evangelium života to znamená oslavovat Boha života, Boha, který dává život: “Musíme slavit věčný Život, z něhož pochází jakýkoliv jiný život. Z něho dostává úměrně svým způsobem život každá bytost, která má nějakým způsobem účast na životě. Tento věčný Život, který stojí nade vším životem, oživuje a uchovává život. Jakýkoliv život a jakýkoli živý pohyb pocházejí z tohoto Života, který přesahuje každý život a každý životní princip. Jemu vděčí duše za svou nepomíjivost, ale stejně tak díky jemu žijí všichni živočichové a všechny rostliny, které dostávají slabší odraz života. Lidem, bytostem složeným z ducha a hmoty. Život dává život. Když pak pro nás nastane chvíle, kdy jej musíme opustit, pak nás Život pro přemíru své lásky k člověku promění a volá nás k sobě. nejen to: slibuje nám, že nás, duše i těla, povede k dokonalému životu, k nesmrtelnosti.

Je to příliš málo, řekneme-li, že tento Život je živý: je Počátkem života, je jedinou Příčinou a jediným Pramenem života. Každý žijící musí o něm rozjímat a chválit jej: je to Život, který přetéká životem.109

Jako žalmista tak i my v každodenní modlitbě, osobní či společné, chválíme a velebíme Boha našeho Otce, který nás utkal v matčině lůně a viděl nás a miloval, když jsme byli ještě v zárodku (srv. Ž 139,13. 15-16), a propukáme v neudržitelnou radost: “Tobě vzdávám chválu, protože jsi mě utvořil jako zázrak, žasnu nad tvými obdivuhodnými skutky, ty jsi mě znal již v zárodku” (Ž 139,14). Ano, “tento smrtelný život je navzdory svým protivěnstvím, svým temným tajemstvím, svým utrpením a své osudové pomíjivosti nádherná skutečnost, vždy jedinečný a úchvatný zázrak, událost, která je hodna, abychom ji opěvovali s radostí a chválou”.110 Ba co více, člověk a jeho život se nám nejeví pouze jako jeden z největších zázraků stvoření; Bůh udělil člověku takřka božskou důstojnost (srv. Ž 8,6-7). V každém dítěti, které se rodí, a v každém člověku, který žije nebo umírá, rozpoznáváme obraz Boží slávy; tuto slávu oslavujeme v každém člověku, který je znamením živého Boha a obrazem Ježíše Krista.

Jsme povoláni, abychom projevovali úžas a vděčnost nad životem přijatým jako dar a přijímali, vychutnávali a sdělovali Evangelium života nejen v osobní a společné modlitbě, nýbrž především ve slavení liturgického roku. Zde je třeba zvláště připomenout svátosti, účinná znamení přítomnosti a spásnosného působení Pána Ježíše v křesťanském životě; ty umožňují lidem účast na božském životě a zajišťují jim nezbytnou duchovní energii, aby uskutečňovali v úplné pravdě smysl žití, utrpení i smrti. Díky ryzímu, novému objevení smyslu obřadů a jejich přiměřenému ocenění budou liturgické slavnosti, především svátostné, stále více s to vyjádřit úplnou pravdu o narození, životě, utrpení a smrti, a tak napomáhat, abychom prožívali tyto skutečnosti jako účast na velikonočním tajemství Krista, který zemřel a vstal z mrtvých.

85. Při slavení Evangelia života je třeba umět oceňovat a náležitě hodnotit symboly, na něž jsou bohaté různé tradice a kulturní či lidové zvyky. Jsou to příležitosti a způsoby setkání, kterými se v různých zemích a kulturách projevuje radost ze života, který se rodí, úcta a ochrana každé lidské existence, péče o toho, kdo trpí nebo je v nouzi, blízkost starému člověku nebo umírajícímu, sdílení bolesti s tím, kdo je ve smutku, naděje a touha po nesmrtelnosti.

Z tohoto hlediska přijímám také podnět kardinálů předložený v konzistoři v roce 1991 a navrhuji, aby se slavil každý rok v různých národech Den života, jak se to již uskutečňuje z iniciativy některých biskupských konferencích. Je třeba, aby takový Den byl připravován a slaven za aktivní účasti všech složek místní církve. Jeho základním cílem je burcovat svědomí jednotlivců, rodiny, církve a občanské společnosti k uznání smyslu pro život a pro hodnotu lidského života v každé jeho fázi a situaci tím, že se bude klást do středu pozornosti především závažnost potratu a eutanázie, aniž by se přehlížely jiné momenty a aspekty života, které zasluhují, aby se na ně tu a tam soustředila pozornost, podle toho, jak to bude historická

skutečnost vyžadovat.

86. V kontextu duchovní bohoslužby, jež je Bohu milá (srv. Řím 12,1), slavení Evangelia života vyžaduje, aby se uskutečňovalo především v každodenním životě, prožívaném v lásce k druhým a v dávání sama sebe. Tak se celá naše existence stane opravdovým a ryzím přijetím daru života a upřímnou a vděčnou chválou Boha, který nám udělil takový dar. Tak je tomu již v mnoha a mnoha úkonech často pokorného a skrytého darování, jak to dokázali mužové a ženy, děti a dospělí, mladí i staří, zdraví i nemocní.

V takovém prostředí bohatém na lidskost a lásku se rodí i hrdinné skutky. Ty pak jsou nejslavnější oslavou Evangelia života, protože je hlásají úplným darováním sebe sama; jsou zářivým projevem nejvyššího stupně lásky, jakým je dát život pro milovanou osobu (srv. Jan 15,13); jsou účastí na tajemství kříže, v němž Ježíš odhaluje, jakou cenu má život každého člověka a jak se v plnosti uskutečňuje upřímné darování sebe sama. Vedle občasných pozoruhodných skutků je tu i hrdinství všedního dne, vytvářené malými nebo velkými projevy vzájemnosti, které živí autentickou kulturu života. Mezi takovými gesty zasluhuje zvláštní ocenění darování tělesných orgánů, provedené mravně přijatelným způsobem, aby se poskytla možnost uzdravení nebo dokonce života nemocným, kteří už někdy nemají žádnou naději.

K takovému všednímu hrdinství patří tiché, ale více než plodné a výmluvné svědectví “všech odvážných matek, které se bezvýhradně posvěcují pro svou rodinu, které snášejí utrpení, aby přivedly na svět své děti a jsou pak ochotny vzít na sebe každou námahu a každou oběť, aby jim předaly to nejlepší, co nosí v sobě”.¹¹¹ V prožívání svého poslání “ne vždy nacházejí tyto hrdinské matky oporu ve svém okolí. Ba naopak, civilizační vzory, často podporované a propagované hromadnými sdělovacími prostředky, mateřství nijak nepodporují. Ve jménu pokroku a modernosti jsou hodnoty věrnosti, čistoty, oběti, kterými se vyznačovaly a i nadále se vyznačují zástupy křesťanských manželek a matek, prezentovány jako přežitky... Děkujeme vám, hrdinské matky, za vaši nepřemožitelnou lásku! Děkujeme vám za vaši неотřesitelnou důvěru v Boha a jeho lásku. Děkujeme vám za oběť vašeho života... Kristus vám ve velikonočním tajemství vrací dar, který jste mu daly. On má totiž moc vrátit vám život, který jste mu přinesli jako oběť.”¹¹²

“Co je platné, moji bratři, když někdo říká, že má víru, ale přitom nemá skutky?” (Jak 2,14)

87. Z titulu účasti na Kristově královském úřadu se musí podpora a rozvíjení lidského života uskutečňovat prostřednictvím služby lásky, která představuje osobní svědectví různými formami dobrovolné angažovanosti v sociální oblasti a v politické činnosti. To je nyní zvláště naléhavý požadavek současné doby, kdy se “kultura smrti” tak mocně staví proti “kultuře života”, a často se zdá, že nabývá převahu. Před tím však stojí požadavek, který se rodí z “víry, jež se uplatňuje láskou” (Gal 5,6), jak napomíná Jakubův list: “Co je platné, bratři moji, když někdo říká, že má víru, ale přitom nemá skutky? Může ho snad ta víra spasit? Kdyby některý bratr nebo sestra byli bez šatů a neměli jídlo ani na den, a někdo z vás by jim řekl: “Buďte s Bohem - ať vám není zima a nemáte hlad”, ale nedali byste jim, co potřebují pro své tělo, co by to bylo platné? Stejně tak i víra, není-li spojena se skutky, je sama o sobě mrtvá” (2,14-17).

Ve službě lásky nás musí oduševňovat a charakterizovat tento postoj: musíme se ujímat druhého jako osoby, kterou Bůh svěřil naší odpovědnosti. Jako Ježíšovi učedníci jsme povoláni k tomu stát se bližními každého člověka (srv. Lk 10,29-37), a přitom zvláštní přednost dávat tomu, kdo je chudší, osamocenější a potřebnější. Právě skrze pomoc hladovému, žíznivému, cizinci, obnaženému, nemocnému, uvězněnému - jakož i ještě nenarozenému dítěti, staré trpící osobě nebo umírajícímu - je nám umožněno, abychom sloužili Ježíšovi, jak to On sám prohlásil: “Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých